Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 8. jaanuaril 2015[1]

Kohtuasjad C-605/13 P ja C-630/13 P

Issam Anbouba
versus

Euroopa Liidu Nõukogu

Apellatsioonkaebused — Süüria vastu võetud piiravad meetmed — Nende isikute ja üksuste vastu suunatud meetmed, kes saavad režiimi poliitikast kasu või toetavad režiimi — Rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamine — Loetellu kandmise kriteerium — Nõukogu lai kaalutlusruum — Tõendamiskoormis

1. Süürias on alates 2011. aasta märtsist välja astutud president Bashar Al-Assad'i ja tema juhitava režiimi vastu. Valitsev režiim on vastanud neile väljaastumistele peamiselt repressioonidega, mis on vallandanud riigis kodusõja.

2. Bashar al-Assadi režiimi vägivallategude tõttu otsustas Euroopa Liit kehtestada piiravad meetmed. Nende meetmete eesmärk on režiimi survestamine, et viimane loobuks tsiviilelanikkonna vastu vägivalla kasutamisest. Meetmed on kas üldise ulatusega, kui nendega keelustatakse näiteks teatavate toodete Süüriasse eksportimine, või individuaalsed, kui eelkõige külmutatakse Süüria režiimiga seotud füüsiliste ja juriidiliste isikute rahalised vahendid ja majandusressursid.

3. Seega, kuigi piiravate meetmete formaalne sihtmärk on riik, mõjutavad need tegelikult neid füüsilisi või juriidilisi isikuid, keda peetakse otseselt vastutavaks liidu taunitud olukorra eest või kes aitavad selle olukorra püsimisele kaasa või kelle võimuses on olukorra lahendamist oluliselt mõjutada[2].

4. Süüria režiimi vastu on kehtestatud piiravaid meetmeid järk-järgult. Esialgu olid meetmed suunatud nende isikute vastu, kes töötasid ametlikult riigiaparaadis. Kuna aga liit pidi tõdema, et hoolimata sellest esimesest meetmete ringist jätkus endiselt tsiviilelanikkonna represseerimine, laiendati seejärel meetmete ulatust teistele elanikerühmadele, kelle seas on palju ettevõttejuhte.

5. Piiravate meetmete isikulise kohaldamisala niisugune laiendamine toob kaasa probleemid seoses selle tõendamisega, missugune seos on rahaliste vahendite külmutamise loetellu kantud isikutel selle kolmanda riigi režiimiga, kelle vastu need meetmed on suunatud.

6. Just see probleemistik on käesolevate kohtuasjade keskne küsimus.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — Vt Beaucillon, C., *Les mesures restrictives de l'Union européenne*, Bruylant, Brüssel, 2014, lk 445.

7. I. Anbouba palub oma kahes apellatsioonkaebuses, et Euroopa Kohus tühistaks Euroopa Liidu Üldkohtu kaks otsust Anbouba *vs.* nõukogu[3], millega Üldkohus jättis rahuldamata I. Anbouba tühistamishagid mitme teda puudutava rahaliste vahendite külmutamise otsuse peale.

8. Üldkohus leidis nendes kohtuotsustes, et Euroopa Liidu Nõukogu kavatses seda asjaolu arvestades, et Süüria peamiste ettevõtete juhte võib pidada Süüria režiimiga seotud isikuteks, kuna nende ettevõtete äritegevus ei saa olla edukas, kui nimetatud režiim neid ei toeta ja kui ettevõtted selle eest omakorda teatavat abi ei osuta, kohaldada Süüria peamiste ettevõtete juhtide suhtes Süüria režiimi toetamise eeldust.

9. Üldkohus leidis faktiliste asjaolude kogumi põhjal, et niisugust eeldust võis I. Anbouba suhtes kohaldada.

10. Euroopa Kohus peab apellatsioonimenetlusele omaseid piire arvestades otsustama, kas nende kohtuotsustega Üldkohus rikkus või ei rikkunud piiravate meetmete valdkonnas Euroopa Kohtu praktikast tulenevaid tõendamiskoormist käsitlevaid reegleid.

11. Käesolevas ettepanekus teen pärast seda, kui olen võtnud kokku Euroopa Kohtu viimase aja praktika, milles niisugused reeglid on välja töötatud, ettepaneku jätta kõnealused apellatsioonkaebused rahuldamata.

12. Nimelt, isegi kui eelduse mõiste kohta Üldkohtu esitatud arutluskäigu ülesehitus näib mulle vaieldav, toon välja põhjused, miks ma leian, et Üldkohus jõudis õigele järeldusele, et nõukogu täitis temal piiravate meetmete valdkonnas lasuva tõendamiskoormise, arvestades eelkõige Süüria režiimi vastu suunatud piiravaid meetmeid käsitlevates üldreeglites ette nähtud loetellu kandmise kriteeriumi, mille kindlaksmääramisel on nõukogul lai kaalutlusruum, üldtuntud asjaolude ja vaidlustamata asjaolude kogumi olemasolu, selle režiimi tunnuseid ja Süüria kodusõja konteksti.

I. **Vaidluse aluseks olevad asjaolud**

13. Üldkohus kirjeldab vaidlustatud kohtuotsustes vaidluse aluseks olevaid asjaolusid järgmiselt:

„1 […] Nõukogu võttis 9. mail 2011 ELL artikli 29 alusel vastu otsuse 2011/273/ÜVJP Süüria vastu suunatud piiravate meetmete kohta (ELT L 121, lk 11). Selle otsuse artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud, et külmutatakse kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad otsuse lisas loetletud isikutele, kes vastutavad tsiviilelanike suhtes rakendatud vägivaldsete repressioonide eest Süürias, ning nendega seotud füüsilistele või juriidilistele isikutele ning üksustele, või mis on nende omandis, valduses või kontrolli all. Külmutamise tingimused on sätestatud sama artikli muudes lõigetes. Otsuse 2011/273 artikli 5 lõike 1 kohaselt koostab selle loetelu nõukogu.

2 2. septembri 2011. aasta otsusega 2011/522/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2011/273 (ELT L 228, lk 16), laiendas nõukogu muu hulgas otsuse 2011/273 artikli 4 lõike 1 kohaldamisala kõikidele rahalistele vahenditele ja majandusressurssidele, mis kuuluvad lisas loetletud isikutele, kes vastutavad tsiviilelanike suhtes rakendatud vägivaldsete repressioonide eest Süürias, režiimist kasu saavatele või seda toetavatele isikutele ja üksustele ning nendega seotud isikutele ja üksustele, või mis on nende omandis, valduses või kontrolli all. Seega kanti hageja nimi Issam Anbouba sellesse loetellu. Loetellu kandmise põhjendus on esitatud loetelu vastavas lahtris järgmiselt: „Issam Anbouba Est. (agrotööstus)[4] president. Annab Süüria režiimile majanduslikku toetust".

3 — T-563/11, EU:T:2013:429, edaspidi „kohtuotsus T-563/11", ja T-592/11, EU:T:2013:427, edaspidi „kohtuotsus T-592/11" (edaspidi koos „vaidlustatud kohtuotsused").

4 — Edaspidi „SAPCO".

3 Nõukogu 9. mai 2011. aasta määrus (EL) nr 442/2011 piiravate meetmete kohta seoses olukorraga Süürias (ELT L 121, lk 1) võeti vastu ELTL artikli 215 lõike 2[5] ja otsuse 2011/273 alusel. Määruse artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud, et külmutatakse kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mida II lisas loetletud füüsilised või juriidilised isikud, üksused ja asutused omavad või mis on nende valduses või kontrolli all. Nõukogu 2. septembri 2011. aasta määrusega (EL) nr 878/2011, millega muudetakse määrust nr 442/2011 (ELT L 228, lk 1), muudeti muu hulgas määruse nr 442/2011 II lisa ja kanti hageja nimi selliste isikute, üksuste ja asutuste loetellu, kelle suhtes kõnealust meedet kohaldatakse. Hageja nimetatud lisas olevasse loetellu kandmise põhjendus on identne otsuse 2011/522 lisas esitatud põhjendusega.

4 Nõukogu 23. septembri 2011. aasta otsusega 2011/628/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2011/273 (ELT L 247, lk 17), ja nõukogu 13. oktoobri 2011. aasta määrusega (EL) nr 1011/2011, millega muudetakse määrust nr 442/2011 (ELT L 269, lk 18), jäeti hageja nimi eespool punktis 3 nimetatud loetellu ning lisati tema sünniaja ja -kohaga seotud andmed.

5 Hageja esitas 7. oktoobril 2011 nõukogule taotluse, et otsus tema nime kõnealusesse loetellu kandmise kohta vaadataks uuesti läbi, kuid nõukogu jättis taotluse oma 14. novembri 2011. aasta vastuses rahuldamata.

6 Nõukogu 13. oktoobri 2011. aasta otsusega 2011/684/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2011/273 (ELT L 269, lk 33), lisati uue üksuse nimi selliste isikute, üksuste ja asutuste loetellu, kelle suhtes kõnealuseid meetmeid kohaldatakse, ja muudeti sisuliselt teatavaid otsuse 2011/273 sätteid. Nõukogu 14. novembri 2011. aasta otsusega 2011/735/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2011/273 (ELT L 296, lk 53), kehtestati täiendavad piiravad meetmed selles loetelus olevate isikute suhtes.

7 Nõukogu avaldas 14. oktoobril 2011 teatise isikutele ja üksustele, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, mis on sätestatud otsuses 2011/273, mida on muudetud otsusega 2011/684, ja määruses nr 442/2011, mida on muudetud määrusega nr 1011/2011 (ELT C 303, lk 5).

8 Otsus 2011/273 tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 1. detsembri 2011. aasta otsusega 2011/782/ÜVJP, mis käsitleb Süüria vastu suunatud piiravaid meetmeid (ELT L 319, lk 56), kusjuures ka pärast uute täiendavate meetmete võtmist jäi otsuses hageja nimi endiselt nende isikute, üksuste ja asutuste loetellu, kelle suhtes kõnealuseid meetmeid kohaldatakse.

9 Nõukogu 23. jaanuari 2012. aasta rakendusotsusega 2012/37/ÜVJP, millega rakendatakse otsust 2011/782 (ELT L 19, lk 33), lisati kõnealusesse loetellu teisi isikuid ja üksuseid ning nõukogu 27. veebruari 2012. aasta otsusega 2012/122/ÜVJP, millega muudetakse otsust 2011/782 (ELT L 54, lk 14), nähti ette uued meetmed sellesse loetellu kantud isikute suhtes.

10 Nõukogu 18. jaanuari 2012. aasta määrust (EL) nr 36/2012, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Süürias ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus nr 442/2011 (ELT L 16, lk 1), muudeti nõukogu 27. veebruari 2012. aasta määrusega (EL) nr 168/2012 (ELT L 54, lk 1), millega kanti uusi nimesid nende isikute, üksuste ja asutuste loetellu, keda kõnealused meetmed puudutavad, ning nähti ette uued meetmed loetellu kantud isikute suhtes. Nõukogu 14. mai

5 — Siiski tuleb märkida, et määruse nr 442/2011 õiguslikes alustes on viidatud ELTL artiklile 215, kuid täpsustatud ei ole, kas võetud meetmed kuuluvad nimetatud artikli lõike 1 või 2 kohaldamisalasse.

2012. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 410/2012, millega rakendatakse määruse nr 36/2012 artikli 32 lõiget 1 (ELT L 126, lk 3), muudeti hageja sünniaega ja -kohta puudutavaid andmeid ning ka põhjendust, miks ta kanti määruse nr 36/2012 II lisas asuvasse loetellu, alljärgnevalt:

„Toetab rahaliselt repressiivorganeid ja poolsõjaväelisi rühmitusi, kes kasutavad Süüria tsiviilelanikkonna vastu vägivalda. Annab improviseeritud kinnipidamiskeskuste sisseseadmiseks kinnisvara (hooneid, ladusid). Omab finantsalaseid suhteid Süüria kõrgete ametiisikutega.””

II. **Üldkohtule esitatud hagid**

14. I. Anbouba esitas Üldkohtule kaks tühistamishagi.

15. Esimeses hagis (kohtuasi T-563/11) nõuti – kas siis esialgu esitatud hagis või menetlusdokumentides, milles nõudeid kohandati – järgmiste õigusaktide tühistamist:

— otsus 2011/522;

— otsus 2011/628;

— otsus 2011/782;

— määrus nr 878/2011 ja

— määrus nr 36/2012,

osas, milles I. Anbouba nimi sisaldub nende isikute loetelus, kelle suhtes kohaldatakse Süürias valitseva olukorra tõttu võetud piiravaid meetmeid.

16. Teises hagis (kohtuasi T-592/11) nõuti – kas siis esialgu esitatud hagis või menetlusdokumentides, milles nõudeid kohandati – järgmiste õigusaktide tühistamist:

— otsus 2011/684;

— otsus 2011/782;

— määrus nr 1011/2011;

— määrus nr 36/2012 ja

— rakendusmäärus nr 410/2012,

osas, milles I. Anbouba nimi sisaldub nende isikute loetelus, kelle suhtes kohaldatakse Süürias valitseva olukorra tõttu võetud piiravaid meetmeid.

III. **Vaidlustatud kohtuotsused**

17. I. Anbouba esitas esimeses hagis (kohtuasi T-563/11) tühistamisnõude põhjendamiseks kuus väidet, kuid loobus kolmest väitest. Üldkohus analüüsis kolme allesjäänud väidet, nimelt teist väidet, mille kohaselt on rikutud tõendamisnõudeid ja tehtud ilmseid hindamisvigu seoses põhjendusega I. Anbouba nende isikute loetellu kandmise kohta, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, samuti kolmandat väidet, et rikutud on kaitseõigusi, ja neljandat väidet, mille kohaselt on rikutud põhjendamiskohustust.

18. Teises hagis (kohtuasi T-592/11) esitas I. Anbouba tühistamisnõude põhjendamiseks kuus väidet, kuid loobus kahest viimasest väitest. Üldkohus analüüsis nelja allesjäänud väidet, nimelt esimest väidet, mille kohaselt on rikutud süütuse presumptsiooni põhimõtet ja ümber pööratud tõendamiskoormis, teist väidet, mille kohaselt on tehtud ilmseid hindamisvigu seoses põhjendusega I. Anbouba nende isikute loetellu kandmise kohta, kelle suhtes kohaldatakse liidu sanktsioone, kolmandat väidet, mille kohaselt on rikutud kaitseõigusi, ja neljandat väidet, mille kohaselt on rikutud põhjendamiskohustust.

19. Kuivõrd Üldkohus ei nõustunud pärast mõlema hagi väidete analüüsimist ühegi väitega, jättis ta hagid rahuldamata ja mõistis kohtukulud välja I. Anboubalt.

IV. **Poolte nõuded Euroopa Kohtus**

20. I. Anbouba palub kohtuasjades C-605/13 P ja C-630/13 P Euroopa Kohtul:

1) tühistada vaidlustatud kohtuotsused;

2) teha uus otsus järgmises sõnastuses:

   — otsus kanda I. Anbouba nende isikute ja üksuste loetellu, kelle suhtes kohaldatakse majandussanktsioone, on ebaseaduslik;

   — tühistada kohtuasjades T-563/11 ja T-592/11 käsitletud otsused ja määrused, ning

   — mõista nõukogult välja mõlema kohtuastme kulud.

21. Nõukogu palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebused rahuldamata;

— teise võimalusena jätta vajadusel rahuldamata hagid kehtivate õigusaktide peale, ja

— mõista I. Anboubalt välja apellatsioonimenetlusega seotud kulud.

22. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

— jätta apellatsioonkaebused rahuldamata ja

— mõista kohtukulud välja I. Anboubalt.

V. **Apellatsioonkaebused**

23. Mõlemad apellatsioonkaebused tuginevad kahele ühesugusele väitele.

24. Esimese väitega kritiseerib I. Anbouba seda, et Üldkohus kasutas tema suhtes Süüria režiimiga seotuse eeldust, ja teise väitega, et Üldkohus ei teostanud käsitletud otsuste ja määruste üle tavapärast kontrolli.

25. Apellatsioonkaebused on suunatud vaidlustatud kohtuotsuste järgmiste punktide vastu.

26. Kohtuotsuse T-563/11 punktid 32 ja 33 (mis on sisuliselt identsed kohtuotsuse T-592/42 punktidega 42 ja 43) on sõnastatud järgmiselt:

„32 Otsuse 2011/522 põhjendustest ilmneb, et kuivõrd otsusega 2011/273 võetud piiravad meetmed ei ole teinud lõppu Süüria režiimi repressioonidele [Süüria] tsiviilelanike vastu, leidis nõukogu, et neid meetmeid tuleb kohaldada režiimist kasu saavate või seda toetavate täiendavate isikute ja üksuste suhtes, eelkõige nende isikute ja üksuste suhtes, kes režiimi rahastavad või annavad režiimile ja eelkõige julgeolekuaparaadile logistilist toetust või nurjavad jõupingutusi, mida tehakse eesmärgiga saavutada rahumeelne üleminek demokraatiale. Otsusega 2011/522 seega ilmselt laiendati piiravaid meetmeid Süüria peamistele ettevõtjatele, sest nõukogu asus seisukohale, et [Süüria peamiste ettevõtete juhte] võib pidada Süüria režiimiga seotud isikuteks, kuna [nende] ettevõtete äritegevus ei saa olla edukas, kui nimetatud režiim neid ei toeta ja kui ettevõtted selle eest omakorda teatavat abi ei osuta. Seda tõdedes kavatses nõukogu kohaldada Süüria peamiste ettevõtete juhtide suhtes eeldust, et nad toetavad Süüria režiimi.

33 Seoses hagejaga nähtub toimikust, et nõukogu kohaldas niisugust eeldust, sest hageja on [SAPCO] – põllumajandusliku toiduainetööstuse peamine ettevõte[, millel on muu hulgas sojaõli turul 60% turuosa] – president, mitme kinnisvara ja hariduse valdkonnas tegutseva ettevõtte juht, 2007. aastal asutatud […] Cham Holding'u[, Süüria kõige tähtsam erakapitalil põhinev äriühing,] asutaja, kes kuulub ka selle juhatusse, ning Homs'i linna (Süüria) kaubandus- ja tööstuskoja peasekretär."

27. Selleks et kontrollida, kas nõukogu rikkus eeldusele tuginedes õigusnormi, viitas Üldkohus kohtuotsuse T-563/11 punktis 35 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 45 konkurentsiõigust käsitlevale kohtupraktikale, mille kohaselt võivad institutsioonid tugineda eeldustele, milles väljendub tõendamiskoormist kandva haldusasutuse võimalus üldisest kogemusest tulenevate reeglite alusel teha järeldusi sündmuste tavapärase käigu põhjal [6]. Üldkohus märkis kohtuotsuse T-563/11 punktis 36 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 46, et eeldus, isegi kui seda on raske ümber lükata, jääb mõistlikkuse piiridesse, kui see on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, kui on olemas võimalus esitada vastupidiseid tõendeid ning kui kaitseõigused on tagatud [7].

28. Samades punktides tugines Üldkohus Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale, milles on sedastatud, et 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõige 2 ei ole faktiliste või õiguslike eelduste kasutamise suhtes ükskõikne, vaid selle kohaselt on riigid kohustatud seadma nende kasutamisele mõistlikud piirid, võttes arvesse kaalul olevate huvide olulisust ning tagades kaitseõigused [8].

29. Kohtuotsuse T-563/11 punktis 37 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 47 viitas Üldkohus ka kohtuotsuse Tay Za *vs.* nõukogu [9] punktile 69, millest Üldkohtu sõnul tuleneb, et rahaliste vahendite külmutamisega seoses ei ole eelduste kasutamine välistatud, kui eeldused on ette nähtud vaidlusaluste õigusaktidega ja kui need vastavad nende õigusnormide eesmärgile.

30. Seda kohtupraktikat käesolevale asjale kohaldades leidis Üldkohus esiteks kohtuotsuse T-563/11 punktis 38 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 48, et arvestades Süüria režiimi autoritaarset olemust ja riigi ranget kontrolli Süüria majanduse üle, võis nõukogu pidada üldisest kogemusest tulenevaks reegliks asjaolu, et paljudes majandussektorites tegutseva Süüria ühe peamise ettevõtja tegevus ei oleks saanud olla edukas, kui nimetatud režiim ei oleks teda toetanud ja kui tema ei oleks selle eest omakorda teatavat abi osutanud.

6 — Üldkohus viitas eelkõige kohtuotsusele Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-97/08 P, EU:C:2009:536, punktid 60–63).

7 — Üldkohus viitas kohtuotsusele Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

8 — Üldkohus viitas kohtuotsustele Salabiaku *vs.* Prantsusmaa (7. oktoober 1988, A-seeria nr 141-A, punkt 28) ja Klouvi *vs.* Prantsusmaa (nr 30754/03, punkt 41).

9 — C-376/10 P, EU:C:2012:138.

31. Teiseks kontrollis Üldkohus, kas see eeldus on proportsionaalne nõukogu taotletud eesmärgiga, kas see on ümberlükatav ja kas sellega ei rikuta I. Anbouba kaitseõigusi.

32. Kohtuotsuse T-563/11 punktis 40 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 50 viitas Üldkohus otsuse 2011/522 eesmärkidele, võetud meetmetele kui oma laadilt tagamismeetmetele ning liidu ja selle liikmesriikide julgeolekut või nende rahvusvaheliste suhete korraldamist puudutavatele ülekaalukatele kaalutlustele, mille tõttu võib olla välistatud teatavate tõendite avaldamine huvitatud isikutele. Üldkohus jõudis järeldusele, et nõukogu tuginemine eeldusele on proportsionaalne.

33. Kohtuotsuse T-563/11 punktis 41 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 51 nentis Üldkohus, et eeldus on ümberlükatav, kuna nõukogu peab isikutele, keda piiravad meetmed puudutavad, teatama nende loetellu kandmise põhjused ja need isikud saavad tugineda ainult nende käsutuses olla võivatele asjaoludele ja andmetele, tõendamaks, et nad ei toeta valitsevat režiimi.

34. Kolmandaks leidis Üldkohus kohtuotsuse T-563/11 punktis 43 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 53, et eeldus oli ette nähtud vaidlusaluste õigusaktidega ja võimaldas järgida nende aktide eesmärke.

35. Neid asjaolusid arvestades järeldas Üldkohus kohtuotsuse T-563/11 punktis 44 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 54, et nõukogu ei rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et ta võis ainuüksi selle asjaolu põhjal, et I. Anbouba oli Süürias tähtis ettevõtja, eeldada, et viimati nimetatu annab Süüria režiimile majanduslikku toetust.

36. Seejärel hindas Üldkohus seoses teise väitega I. Anbouba esitatud tõendeid, millega viimane soovis näidata, et nõukogu tegi hindamisvea, kui leidis, et Süüria tähtsa ettevõtjana annab I. Anbouba Süüria režiimile majanduslikku toetust. Selle hindamise tulemusel nentis Üldkohus, et I. Anbouba ei esitanud ühtegi sellist tõendit, mis võiks eelduse ümber lükata.

VI. **Poolte argumendid**

A. *Esimene väide*

37. I. Anbouba väidab, et leides, et nõukogu kohaldas Süüria peamiste ettevõtete juhtide suhtes õigesti eeldust, et nad toetavad Süüria režiimi, rikkus Üldkohus õigusnormi, kuna sellel eeldusel puudub õiguslik alus, see ei ole taotletava õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne ja see on ümberlükkamatu.

38. Esiteks väidab I. Anbouba, et eelduse kasutamiseks ei olnud õiguslikku alust. Vastupidi Euroopa Kohtu praktikas ette nähtud tingimusele ei näe vaidlusalused õigusaktid tema sõnul ette eelduse kasutamist. I. Anbouba arvates on kohtuotsuse T-563/11 punkti 32 ja kohtuotsuse T-592/11 punkti 42 teine lause Üldkohtu tõlgendus otsusele 2011/522.

39. Teiseks väidab I. Anbouba, et eeldus on taotletava eesmärgiga ebaproportsionaalne. I. Anbouba sõnul kinnitas Üldkohus nõukogu eelarvamust, nõudmata viimaselt konkreetselt selle tõendamist, missugune seos on isikutel, keda piiravad meetmed puudutavad, Süüria režiimiga. I. Anbouba ei nõustu ka Üldkohtu viitega konkurentsiasju käsitlevale kohtupraktikale. Ta väidab, et kohtuotsuse T-563/11 punktis 35 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 45 asuvad mõisted „üldisest kogemusest tulenev reegel" ja „sündmuste tavapärane käik" on ebamäärased ning et majandussanktsioone puudutavad konkurentsiasjad kuuluvad hoopis teise konteksti kui rahaliste vahendite külmutamine. I. Anbouba järeldab, et eeldus ei jää oma äärmiselt üldise olemuse tõttu mõistlikesse piiridesse, sest see ei ole taotletava õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne.

40. Lõpuks väidab I. Anbouba, et kõnealune eeldus on ümberlükkamatu. Nimelt, kuna ta ei saa eitada Süüria ettevõtte juhiks olemist ja tegelikult on võimatu tõendada negatiivset asjaolu, et ta ei toeta Süüria režiimi, siis oleks ainuke võimalus eelduse vaidlustamiseks esitada tõend kõnealusele režiimile vastuolemise kohta. I. Anbouba kritiseerib asjaolu, et selle eeldusega ei ole ette nähtud kohta nendele isikutele, kes kindlasti ei kuulu režiimi toetajate hulka, kuid ei ole ka avalikult režiimi vastased. Seega ei toiminud Üldkohus õigesti, kui ta lükkas ebapiisavana tagasi I. Anbouba esitatud tõendid, millest nähtus, et ta ei toeta valitsevat režiimi.

41. Nõukogu märgib kõigepealt, et tal on üldvolitus võtta piiravaid meetmeid inimõiguste raskete rikkumiste eest vastutava Süüria režiimi liikmete suhtes. Nende tagamismeetmete olemusega piiravate meetmete ainus eesmärk on avaldada Süüria ametivõimudele ja nendega seotud isikutele survet, et need lõpetaksid vägivaldsete repressioonide kampaania, mille tulemusel on Süürias hukkunud tuhandeid inimesi. Meetmete tõhususe tagamiseks on vaja, et need puudutaksid repressioonide eest vastutavaid isikuid ja viimastega seotuses kahtlustatavaid isikuid.

42. Seejärel rõhutab nõukogu, et käesolevate kohtuasjade välispoliitilisest eesmärgist tulenevalt on liidu seadusandjal lai kaalutlusõigus ja kohtu kontroll on piiratud.

43. Nõukogu viitab kohtujurist Mengozzi ettepaneku punktile 40 kohtuasjas Tay Za *vs.* nõukogu[10], milles kohtujurist eristas kolme isikute rühma, kelle vastu piiravad meetmed olid suunatud, nimelt esiteks juhid, teiseks nende juhtidega seotud isikud ja eelkõige majanduspoliitikast kasu saavad isikud, ja kolmandaks majanduspoliitikast kasu saavate isikute pereliikmed, ning märgib, et I. Anbouba kuulub viidatud isikute teise ringi.

44. Nõukogu tuletab meelde, et I. Anbouba on tähtis ettevõtja, kes kuulub Süürias majanduseliiti, ta on valitseva võimu üks tugisambaid, Cham Holdingi – äriühing, kelle suhtes on samuti võetud piiravad meetmed – aktsionär, Rami Makhlouf'i lähikonda kuuluv isik, kusjuures Rami Makhlouf ise on režiimile lähedane isik, ning nad mõlemad on Cham Holdingi juhatuses, mis on viimati nimetatu kontrolli all.

45. Nõukogu rõhutab peresidemete tähtsust Süürias nii poliitilise kui ka majandusliku võimu teostamisel, mis on nii toiminud juba aastakümneid. Süüria poliitilise elu ja Assadi klanni võimu teostamise uurimusest[11] ilmneb ajalooliselt kujunenud jaotus omavahel seotud suurte perekondade, sealhulgas Anbouba ja Makhloufi perekondade vahel, kus jagatud on riigivõimu ametikohad (Assadi klannil sõjavägi) ja võtmepositsioonid juba ammu tsentraliseeritud majanduses. Pärast Hafez al-Assadi surma ja majanduse osalist liberaliseerimist õnnestus neil režiimiga seotud perekondadel lisaks avaliku majandussektori kontrollimisele saavutada valitsev seisund ka terves uues erasektoris.

46. Nõukogu väidab, et liit võib ELL artikli 29 alusel võetud otsusega seoses näha kooskõlas rahvusvahelise õigusega ette eeldusi, millel põhinevad isikute ja üksuste kategooria vastu suunatud piiravad meetmed. Ta rõhutab, et ta tugines faktile, et I. Anbouba kuulub Süüria kõige tähtsamate ettevõttejuhtide piiratud ringi, ja samuti faktile, et I. Anbouba ettevõtted on selle režiimi all olnud edukad, mida Üldkohus konstateeris kohtuotsuse T-563/11 punktis 46 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 64. Need kaks asjaolu asetavad I. Anbouba olukorda, mis eristab teda teistest isikutest.

47. Eelduse ümberlükkamiseks ei pea I. Anbouba nõukogu arvates tõendama mitte seda, et ta on režiimi vastu, vaid seda, et ta ei ole olukorras, mis eristab teda teistest isikutest; viimast ei ole I. Anbouba aga tõendanud.

48. Mis puudutab eelduse proportsionaalsust, siis viitab nõukogu kohtuotsuse T-592/11 punktile 50.

10 — C-376/10 P, EU:C:2011:786.

11 — Nõukogu viitab näiteks teosele Haddad, B., *Business Networks in Syria – The political economy of authoritarian resilience*, Stanford University Press, 2012.

49. Komisjon analüüsib oma menetlusse astuja seisukohtades otsuse 2011/522 artiklit 4, mis tema arvates eristab nende isikute ja üksuste, kelle suhtes võib piiravaid meetmeid kohaldada, nelja kategooriat, mille moodustavad nimelt vägivaldsete repressioonide eest vastutavad isikud, režiimi poliitikast kasu saavad isikud, režiimi toetavad isikud ja eelnimetatud isikute ja üksustega seotud isikud. Lisaks tuletab komisjon meelde I. Anbouba ametikohti (mitme ettevõtte juht, tegev paljudes sektorites, juhatuse liige Cham Holdingis, mille juhatuse liige oli ka president Bashar al-Assadi nõbu Rami Makhlouf, Homsi linna kaubandus- ja tööstuskoja peasekretär). Komisjon väidab, et üldisest kogemusest tulenev reegel ei viita kõikidele Süüria ettevõtjatele, vaid „paljudes majandussektorites tegutseva[te]le Süüria peamis[t]e[le] ettevõt[jatele]".

50. Komisjon märgib, et eeldus on „juriidiline toimimisviis, mis seisneb ebakindla asjaolu tuletamises teadaolevast asjaolust. Seda toimimisviisi kasutatakse siis, kui ebakindla asjaolu olemusest tulenevalt on seda väga raske tõendada ja kui selle saab tuletada lihtsamini tõendatavast asjaolust"[12]. Euroopa Kohus lubab eeldust kasutada ning komisjon tsiteerib sellega seoses kohtuotsust Aalborg Portland jt *vs.* komisjon[13], mille punktis 79 leidis Euroopa Kohus, et „[k]uigi seadusest tulenev tõendamiskoormis lasub […] kas komisjonil või asjaomasel ettevõtjal või ettevõtjate ühendusel, võivad ühe poole esitatud faktilised asjaolud kohustada teist poolt esitama selgitusi või põhjendusi, ilma milleta võib järeldada, et tõendamiskoormis on täidetud".

51. Komisjoni sõnul on eeldus võrreldav nende kaudsete tõendite kogumiga, mida teine pool ei ole piisavalt ümber lükanud. Euroopa Inimõiguste Kohus sedastab samuti regulaarselt, et „väljaspool mõistlikku kahtlust" olev tõend võib „tuleneda kaudsete tõendite kogumist või ümber lükkamata eeldustest, kui tõendid või eeldused on piisavalt kaalukad, täpsed ja ühtelangevad"[14], võrdsustades seega kaudsete tõendite kogumi ja ümber lükkamata eeldused.

52. Komisjoni sõnul lubab Euroopa Inimõiguste Kohus kasutada kriminaalasjades eeldusi. Kõnealune kohus on seisukohal, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 2 kohaselt on riigid kohustatud seadma eelduste kasutamisele mõistlikud piirid, võttes arvesse kaalul olevate huvide olulisust ning tagades kaitseõigused[15]. Euroopa Kohus lubab samuti eeldusi kriminaalasjades kasutada[16]. Seda enam peaks eelduse kasutamine olema lubatud niisuguses valdkonnas nagu käesoleval juhul, kus tegemist on välis- ja julgeolekupoliitika meetmega, mille üle saab pealegi teostada üksnes piiratud kontrolli.

53. Komisjoni arvates võib otsus põhineda mitte tõenditel, vaid sellisel informatsioonil nagu avalikud aruanded, ajakirjanduses ilmunud artiklid või luureasutuste raportid eelkõige siis, kui kolmandates riikides ei ole võimalik uurimist läbi viia. Ta väidab, et eelduse kasutamise asjakohasus on faktiküsimus ja selle kontrollimine saab apellatsioonimenetluse raames olla pigem ainult erandlik.

54. Seoses väitega, et eeldusel puudub õiguslik alus, märgib komisjon esiteks, et kuigi kohtuotsuse T-563/11 punkti 32 ja kohtuotsuse T-592/11 punkti 42 teine lause on I. Anbouba väitel Üldkohtu tõlgendus otsusele 2011/522, ei ilmne siiski, miks selline tõlgendus on ebaõige. Teiseks väidab komisjon, et õiguslikult on väär väita, et eeldus peab olema õigusaktiga ette nähtud. Nimelt tulenevad faktilised eeldused tõendite hindamise väljakujunenud põhimõtetest, mida tunnustavad nii Euroopa Inimõiguste Kohus kui ka Euroopa Kohus. Lõpuks märgib komisjon, et kohtuotsus Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2012:138) puudutab hoopis teist, ühe ettevõtja perekonnaliikmetega seotud eeldust ja Euroopa Kohtu sedastust selle kohtuotsuse punktis 69 võib mõista nii, et Euroopa Kohus oleks kaalunud sellise

12 — Komisjon viitab määratlusele teoses Cabrillac, R., *Dictionnaire du vocabulaire juridique*, 2. väljaanne, Litec, Pariis, 2004, lk 301.

13 — C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6.

14 — Komisjon viitab eelkõige kohtuotsusele Öcalan *vs.* Türgi [suurkoda], nr 46221/99, punkt 180, EIÕK 2005-IV.

15 — Eespool viidatud kohtuotsus Salabiaku *vs.* Prantsusmaa, punkt 28.

16 — Kohtuotsus Spector Photo Group ja Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, punktid 43 ja 44).

eelduse lubatavust, kui eeldus oleks olnud ette nähtud vähemalt asjassepuutuvas ühises seisukohas või määruses, kuid seda ei olnud tehtud. Komisjon jõuab järeldusele, et asjaolu, et eeldus ei ole sõnaselgelt ette nähtud asjakohastes õigusnormides, ei oma tähtsust, kuna faktilised eeldused ei ole põhimõtteliselt seaduses ette nähtud, vaid need toimivad kognitiivsel, mitte normatiivsel tasandil.

55. Mis puudutab eelduse väidetavat ebaproportsionaalsust, siis vaidleb komisjon vastu I. Anbouba argumendile, mis käsitleb konkurentsiõiguse valdkonnas kasutatud eeldusi. Komisjon väidab, et millegi tõendamine seisneb alati kogemuse põhjal tegutsemises. Lisaks jääb komisjoni arvates I. Anbouba argumendis tähelepanuta see, et nõukogu ega Üldkohus ei ole viidanud „üldisele" eeldusele, mis oleks kohaldatav kõikidele režiimidele. Üldkohus tugineb Süüria režiimile omastele asjaoludele, mida apellatsioonkaebustes ei ole vaidlustatud. Komisjon rõhutab ka, et erinevalt konkurentsiõigusest ei ole nõukogul võimalik teha Süüria territooriumil uurimistoiminguid ja ta peab seega tuginema kaudsetele tõenditele, mistõttu on põhjendatud eelduste suuremas ulatuses lubamine valdkonnas, mis jääb väljapoole karistusõigust. Lõpuks märgib komisjon, et Üldkohus arvestas kaalul olevate huvidega (kohtuotsuse T-563/11 punkt 40 ja kohtuotsuse T-592/11 punkt 50) vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale.

56. Mis puudutab eelduse väidetavat ümberlükkamatust, siis leiab komisjon, et I. Anbouba moonutab vaidlustatud kohtuotsuseid. Nimelt ei nõua Üldkohus selle tõendamist, et ollakse režiimi vastu, vaid et režiimi ei toetata või sellest ei saada kasu. Komisjon märgib, et apellatsioonkaebustega ei seata kahtluse alla kohtuotsuse T-592/11 punktides 66–76 sedastatut. Asjaolu, et seoses mitmes sektoris tegutseva tähtsa ettevõtjaga on sellist tõendit raske esitada, võib samuti kinnitada eelduse asjakohasust (eeldus põhineb üldisest kogemusest tuleneval reeglil, millel on vähe või väga vähe erandeid), mitte vastupidist.

57. Vastuseks komisjoni menetlusse astuja seisukohtadele väidab I. Anbouba, et komisjon eristab nende isikute/üksuste, kelle suhtes võidakse piiravaid meetmeid kohaldada, nelja kategooriat, samas kui kohtujurist Mengozzi eristab oma ettepanekus kohtuasjas Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2011:786) ainult kolme kategooriat. I. Anbouba on seisukohal, et Euroopa Kohus peab kontrollima, kas eeldusel on õiguslik alus olemas, kuna üldisest kogemusest tulenev reegel tuletati väidetavalt üldtuntud asjaoludest, mis on aga põhjendamata. I. Anbouba vaidleb eelkõige vastu nõukogu ja komisjoni järeldustele, mis on tehtud teda puudutavate asjaolude põhjal:

— tõendamata on see, et ta sai mõjutada Cham Holdingile ette heidetud tegevust, ja arvesse ei ole võetud tema lahkumist sellest äriühingust 2011. aasta aprillis, kuigi füüsilise isiku loetellu kandmine tema seotuse tõttu loetellu kantud isiku või üksusega ei saa põhineda eeldustel, mida puudutatud isiku tegevus ei kinnita[17];

— mis puudutab asjaolu, et ta oli Homsi linna kaubandus- ja tööstuskoja peasekretär (aastatel 2005–2008), siis väidab I. Anbouba, et tema varasemate ametikohtadega ei saa loetellu kandmist põhjendada[18]. Lisaks täpsustab I. Anbouba, et ta valiti sellele ametikohale režiimile lähedase teise kandidaadi vastu suunatud kampaania tulemusel;

— mis puudutab asjaolu, et tal on erinevad investeeringud mitmes omavahel mitteseotud majandussektoris, siis väidab I. Anbouba, et see ei ole iseenesest tõend režiimi toetamise kohta, ja

17 — Vt kohtuotsus Sedghi ja Azizi *vs.* nõukogu (T-66/12, EU:T:2014:347, punkt 69).

18 — Vt kohtuotsus Alchaar *vs.* nõukogu (T-203/12, EU:T:2014:602, punkt 155).

— tema seoste kohta Süüria presidendi perega väidab I. Anbouba, et komisjon viitab tõenäoliselt nõukogu tsiteeritud teosele, milles mainitakse mõnda Assadi klanniga seotud suurt perekonda; I. Anbouba märgib, et seda teost tsiteeriti alles apellatsioonimenetluses ja ta ei saanud teostada oma kaitseõigust seoses selle teosega; igal juhul nendib ta, et teda ei ole kõnealuses teoses mainitud.

58. Nõukogu ei esitanud komisjoni menetlusse astuja seisukohtade kohta oma seisukohti.

B. *Teine väide*

59. I. Anbouba väidab, et eelduse puudumise tõttu oli nõukogu kohustatud esitama need tõendid, millel põhineb tema otsus kanda I. Anbouba nende isikute loetellu, kelle suhtes kohaldatakse Süürias piiravaid meetmeid. Üldkohus – kes ei nõudnud nõukogult tõendite või nende põhjenduste esitamist, mis õigustaksid kõnealuste tõendite avaldamata jätmist, ja aktsepteeris, et nõukogu tugines oma otsuses ainult eeldusele, mida ta ei võinud siiski õiguspäraselt teha – jättis niiviisi reageerimata võistlevuse põhimõtte ja I. Anbouba kaitseõiguste ilmselgele rikkumisele.

60. Kohtuotsusele komisjon jt *vs*. Kadi[19] tuginedes leiab I. Anbouba, et kui nõukogul oli liikmesriikide julgeolekut või nende rahvusvaheliste suhete korraldamist puudutavate ülekaalukate kaalutluste tõttu võimalus jätta I. Anboubale teatavaks tegemata need tõendid, mis nõukogul olid, oleks ta siiski esiteks pidanud need esitama hindamiseks Üldkohtule ja teiseks tõendama nende põhjuste olemasolu, mille tõttu ei saanud neid tõendeid I. Anboubale teatavaks teha.

61. Nõukogu ei võta selle teise väite suhtes seisukohta.

62. Komisjon väidab, et eeldus paigutab tõendamise eseme ümber. I. Anbouba isiklik olukord ja Süüria režiimi tunnused on teadaolevad asjaolud. Kuna neid asjaolusid ei vaidlustatud, ei olnud Üldkohtule täiendavaid tõendeid vaja esitada.

63. Komisjon märgib, et I. Anbouba viidatud kohtuotsus komisjon jt *vs*. Kadi (EU:C:2013:518) ei ole asjakohane. Nimelt on selle kohtuotsuse aluseks olev kohtuasi seotud terrorismiga, mille puhul on tõendamisele esitatavad nõuded teistsugused. Kõnealuses kohtuasjas eitas isik, keda piiravad meetmed puudutasid, kõiki asjaolusid ja komisjon ei tuginenud informatsioonile või eeldustele, mille faktiline alus oleks tulenenud avalikult kättesaadavatest materjalidest või millega see isik oleks nõustunud. Vastupidi, kohtuotsus nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft[20] on näide olukorrast, milles ei vaidlustatud tõendeid, mis tõendasid puudutatud juriidilise isiku vastu kasutatud põhjenduste tõelevastavust, ning tõendid tulenesid avalikest dokumentidest. Neil asjaoludel leidis Euroopa Kohus, et nõukogu ei pidanud seega esitama Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (edaspidi „Kala Naft") tegevuse kohta muid tõendeid[21].

VII. **Minu hinnang**

64. Kuigi I. Anbouba esitas mõlemas apellatsioonkaebuses oma kaks väidet eraldi, on need minu arvates omavahel tihedalt seotud.

19 — C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518.

20 — C-348/12 P, EU:C:2013:776.

21 — Punktid 89 ja 105.

65. Nimelt väidab I. Anbouba esimeses väites, et nõukogu ei võinud ainult selle tõttu, et ta on Süürias tähtis ettevõtja, kohaldada tema suhtes Bashar al-Assadi režiimi toetamise eeldust. I. Anbouba on arvamusel, mis on ka teise väite ese, et nõukogu oleks pidanud selleks, et tõendada I. Anbouba toetust Süüria režiimile, esitama täiendavaid tõendeid, et põhjendada tema kandmist nende isikute loetellu, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid.

66. I. Anbouba väidab, et nõukogu pööras sellega, et piirdus tema tuvastamisega tähtsa Süüria ettevõtjana ja ei nõudnud täiendavaid tõendeid, tõendamiskoormise ümber ja pani I. Anboubale kohustuse tõendada negatiivset asjaolu, et ta ei toeta Bashar al-Assadi režiimi.

67. Kuigi I. Anbouba nentis käesolevates apellatsioonkaebustes, et ta ei vaidlusta iseenesest eelduse kasutamist kui tõendamisviisi, täpsustas ta siiski, miks ei võinud tema suhtes kohaldada Bashar al-Assadi režiimi toetamise eeldust. Nimelt puudub tema arvates sellisel eeldusel õiguslik alus ning see on ebaproportsionaalne ja ümberlükkamatu.

68. Kokkuvõttes seab I. Anbouba mõlema väitega kahtluse alla viisi, kuidas Üldkohus hindas tõendamiskoormist puudutavate reeglite järgimist piiravate meetmete valdkonnas, kuivõrd Üldkohus tunnustas I. Anbouba suhtes Süüria režiimi toetamise eelduse olemasolu ja ei nõudnud seega nõukogult selle toetuse olemasolu kinnitamiseks täiendavate tõendite esitamist.

69. Kuna I. Anbouba mõlemas apellatsioonkaebuses esitatud kaks väidet on omavahel tihedalt seotud, käsitlen neid väiteid koos.

70. Kõigepealt tuleb piiritleda see, mis kuulub apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu pädevusse.

71. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et tõendeid käsitlevate eeskirjade väidetav eiramine on õigusküsimus, mis on apellatsiooniastmes vastuvõetav [22].

72. Nimelt on Euroopa Kohus leidnud, et „apellatsioonimenetluses ei saa apellandi väiteid hinnata osas, milles need käsitlevad Üldkohtu antud hinnangut talle esitatud tõendite kohta. Euroopa Kohus peab seevastu kontrollima, kas Üldkohus on hindamise käigus rikkunud õigusnormi, eirates selliseid õiguse üldpõhimõtteid nagu süütuse presumptsioon ja tõendamisel kohaldatavaid reegleid nagu tõendamiskoormist käsitlevad reeglid” [23].

73. Seega „kujutab tõendamiskoormise jaotuse küsimus, kuigi see võib mõjutada asjaolude tuvastamist Üldkohtu poolt, endast õigusküsimust” [24].

74. Seda kohtupraktikat silmas pidades peab Euroopa Kohus seoses käesolevate apellatsioonkaebustega kontrollima, kas Üldkohus rikkus või mitte tõendamiskoormise jaotust käsitlevaid eeskirju piiravate meetmete valdkonnas.

75. Esmalt tuletan kolme kohtuotsust analüüsides meelde need reeglid, mille Euroopa Kohus on piiravate meetmete valdkonnas seoses tõendamiskoormisega välja töötanud. Seejärel kontrollin teisena, kas Üldkohtu argumendid on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga.

22 — Vt eelkõige kohtuotsus Bertelsmann ja Sony Corporation of America *vs.* Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 — Kohtuotsus Hüls *vs.* komisjon (C-199/92 P, EU:C:1999:358, punkt 65).

24 — Kohtuotsus BAI ja komisjon *vs.* Bayer (C-2/01 P ja C-3/01 P, EU:C:2004:2, punkt 61).

A. *Tõendamiskoormist puudutavad reeglid piiravate meetmete valdkonnas*

76. Piiravaid meetmeid puudutavate kohtuvaidluste praeguses arengustaadiumis leiab peamised juhised tõendamiskoormist puudutavate reeglite kohta kohtuotsustest Tay Za *vs*. nõukogu (EU:C:2012:138), komisjon jt *vs*. Kadi (EU:C:2013:518) ja nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776).

1. Kohtuotsus Tay Za *vs.* nõukogu

77. Kohtuotsuses Tay Za *vs*. nõukogu (EU:C:2012:138) käsitletakse Myanmari Liidu Vabariigi suhtes kehtestatud piiravaid meetmeid. Rahaliste vahendite külmutamise meetmed võeti valitsuse majanduspoliitikast kasu saavate isikute suhtes. Apellandi nimi koos sellega seonduva teabega „Tay Za poeg" ja tema isa Tay Za nimi koos põhjendusega, et ta on ettevõtete juht, oli kantud nende isikute loetellu, kelle rahalised vahendid külmutati.

78. Apellant vaidlustas asjaolu, et tema loetellu kandmise põhjendamisel võis piisavaks lugeda ainuüksi seda, et ta on ettevõtete juhi perekonnaliige.

79. Kuna asjassepuutuvad piiravad meetmed võeti EÜ artiklite 60 ja 301 alusel, täpsustas Euroopa Kohus tingimusi, millal võib nende artiklite alusel kohaldada isiku suhtes tema rahaliste vahendite külmutamise meedet.

80. Sellega seoses märkis Euroopa Kohus, et ta leidis juba oma kohtuotsuses Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs*. nõukogu ja komisjon [25], et „arvestades EÜ artiklite 60 ja 301 sõnastust, eelkõige seal esinevaid fraase „asjassepuutuvate kolmandate riikide suhtes" ja „ühe või mitme kolmanda riigiga", on neis sätetes silmas peetud meetmete võtmist kolmandate riikide vastu, nii et viimati nimetatud väljend võib sisaldada sellise riigi juhte ning isikuid ja üksusi, kes on nende juhtidega seotud või keda need juhid otseselt või kaudselt kontrollivad" [26].

81. Euroopa Kohus järeldas kohtuotsuse Tay Za *vs*. nõukogu (EU:C:2012:138) punktis 55, et „ei saa välistada, et EÜ artiklite 60 ja 301 alusel võetud piiravad meetmed võivad olla suunatud teatud ettevõtete juhtide vastu, *kui on kindlaks tehtud, et nad on seotud Myanmari Liidu Vabariigi juhtidega või kui nende ettevõtete tegevus on Myanmari Liidu Vabariigi juhtidest sõltuv*" [27].

82. Selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjas kohaldati vaidlusalusesse loetellu kantud ettevõttejuhi poja suhtes tema rahaliste vahendite külmutamise meedet üksnes seetõttu, et ta kuulus selle isiku perekonda, keda võis lugeda seotuks Myanmari Liidu Vabariigi juhtidega. Nimelt otsustas Üldkohus, et on lubatav eeldada, et ettevõttejuhtide pereliikmed saavad juhtide ametikohast kasu, nii et miski ei takista tegemast järeldust, et nad saavad kasu ka valitsuse majanduspoliitikast. Veel otsustas Üldkohus, et selle eelduse saab kummutada, kui apellant suudab tõendada, et tema ja pereliikmeks oleva juhi vahel puudub tihe seos.

83. Seejärel tegi Üldkohus järelduse, et piiravad meetmed, mille aluseks on suunatud ja selektiivsed sanktsioonid teatud isikukategooriate suhtes, keda nõukogu peab asjaomase režiimiga seotuks, sealhulgas asjassepuutuva kolmanda riigi tähtsate ettevõttejuhtide pereliikmed, kuuluvad EÜ artiklite 60 ja 301 kohaldamisalasse.

84. Euroopa Kohus leidis, et niimoodi põhjendades rikkus Üldkohus õigusnormi.

25 — C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461.

26 — Kohtuotsus Tay Za *vs*. nõukogu (EU:C:2012:138, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 — Kohtujuristi kursiiv.

85. Euroopa Kohus küll möönis, et kohtuotsuse Kadi ja Al Barakaat International Foundation *vs.* nõukogu ja komisjon (EU:C:2008:461) punktis 166 andis ta EÜ artiklitele 60 ja 301 laia tõlgenduse, kui ta pidas nendes artiklites kasutatud väljendi „kolmas riik" alla kuuluvaks sellise riigi juhte ning isikuid ja üksusi, kes on nende juhtidega seotud või keda need juhid otseselt või kaudselt kontrollivad, kuid täpsustas siiski, et selline tõlgendus on piiratud tingimustega, mis peavad tagama EÜ artiklite 60 ja 301 kohaldamise kooskõlas nende eesmärgiga.

86. Euroopa Kohus leidis, et selleks, et füüsiliste isikute vastu saaks võtta meetmeid EÜ artiklite 60 ja 301 alusel kui piiravaid meetmeid kolmandate riikide suhtes, peavad need olema suunatud üksnes selliste riikide juhtide ja nende juhtidega seotud isikute vastu.

87. Euroopa Kohus on seisukohal, et see nõue tagab piisava seose asjassepuutuvate isikute ja liidu võetud piiravate meetmete sihtmärgiks oleva kolmanda riigi vahel ning takistab EÜ artiklitele 60 ja 301 niisuguse tõlgenduse andmist, mis oleks liiga lai ning seetõttu Euroopa Kohtu praktikaga vastuolus.

88. Euroopa Kohus heitis seega Üldkohtule ette seda, et eeldades, et tähtsate ettevõttejuhtide pereliikmed saavad samuti kasu valitsuse majanduspoliitikast, laiendas Üldkohus nende füüsiliste isikute ringi, kelle vastu võib võtta suunatud piiravaid meetmeid. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus, et niisuguste meetmete kohaldamine füüsilistele isikutele üksnes nende perekondliku seotuse tõttu isikutega, kes on seotud kolmanda riigi juhtidega, ja sõltumata nende endi käitumisest, läheb vastuollu EÜ artikleid 60 ja 301 käsitleva Euroopa Kohtu praktikaga.

89. Euroopa Kohus on nimelt seisukohal, et raske on tuvastada isegi kaudset seost Myanmaris demokraatia arengu puudumise ja jätkuva inimõiguste rikkumise ning ettevõttejuhtide pereliikmete käitumise vahel. Lisaks soovis Euroopa Kohus kitsendada suunatud piiravate meetmete sihtmärgiks olla võivate füüsiliste isikute ringi nii, et see hõlmaks vaid isikuid, kelle seos kolmanda riigiga on ilmselge, see tähendab kolmanda riigi juhte ja nendega seotud isikuid.

90. Euroopa Kohus lisas, et kriteerium, mida Üldkohus kasutas ettevõttejuhtide pereliikmete hõlmamiseks, lähtus eeldusest, mida ei näinud ette ei määrus (EÜ) nr 194/2008[28] ega selles viidatud ühised seisukohad 2006/318/ÜVJP[29] ja 2007/750/ÜVJP[30] ning mis ei vastanud kõnesolevate õigusaktide eesmärgile.

91. Euroopa Kohus järeldas sellest, et „määruse raames, mille eesmärk on EÜ artiklite 60 ja 301 alusel sanktsioonide kehtestamine kolmanda riigi suhtes, [võib] võtta apellandile kuuluvate rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamise meetme *ainult täpsete ja konkreetsete asjaolude põhjal, mis võimaldavad tuvastada, et apellant saab kasu Myanmari Liidu Vabariigi juhtide majanduspoliitikast*"[31].

92. Euroopa Kohtu arutluskäik kohtuotsuses Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2012:138) põhineb sel ajal kehtinud õiguslikel alustel, nimelt EÜ artiklitel 60 ja 301. Sellest hoolimata on selles kohtuotsuses sisalduvad arutluskäigud minu arvates endiselt asjakohased.

28 — Nõukogu 25. veebruari 2008. aasta määrus, millega uuendatakse piiravaid meetmeid Birma/Myanmari suhtes ja muudetakse need rangemaks ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 817/2006 (ELT L 66, lk 1).

29 — Nõukogu 27. aprilli 2006. aasta ühine seisukoht Birma/Myanmari vastu suunatud piiravate meetmete uuendamise kohta (ELT L 116, lk 77).

30 — Nõukogu 19. novembri 2007. aasta ühine seisukoht, millega muudetakse ühist seisukohta 2006/318 (ELT L 308, lk 1).

31 — Kohtujuristi kursiiv.

93. EÜ artiklite 60 ja 301 alusel kolmanda riigi suhtes võetud meetmete isikulise kohaldamisalaga seotud küsimuste olulisus on kindlasti vähenenud pärast seda, kui ELTL artikli 215 lõige 2 lubab võtta vastu piiravaid meetmeid füüsiliste või juriidiliste isikute ning rühmituste või mitteriiklike üksuste suhtes. Nimetatud kohtuotsuses sisalduvad arutluskäigud on siiski endiselt teatud mõttes huvipakkuvad eelkõige selles osas, mis puudutab nõukogu kohustust tõendada piisava seose olemasolu loetellu kantud isiku ja asjassepuutuva kolmanda riigi režiimi vahel, kuna EÜ artikkel 301 on sisuliselt üle võetud ELTL artikli 215 lõikesse 1.

94. Samas ei ole minu arvates ka välistatud, et viimati nimetatud säte võiks olla – nagu varem olid EÜ artiklid 60 ja 301 – õiguslik alus kolmandate riikide juhtide ja nendega seotud isikute suhtes võetud meetmetele. ELTL artikli 215 lõige 2 hõlmab niisiis isikuid, keda ei saa pidada seotuks kolmanda riigiga, ning see on ka kooskõlas kõnealuse sätte sõnastusega, milles on nimetatud füüsilisi ja juriidilisi isikuid ning rühmitusi ja mitteriiklikke üksusi.

95. Käesolevates asjades käsitletavad määrused võeti vastu ELTL artikli 215 alusel, kuid täpsustamata jäeti, kas Süüria režiimiga seotuks peetud isikute rahaliste vahendite külmutamise meetmed võeti vastu selle artikli lõike 1 või 2 alusel.

96. Nii või teisiti tuleb meeles pidada, et kohtuotsuse Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2012:138) olulisemad seisukohad kehtivad edasi ka pärast uute õiguslike aluste kehtestamist ELTL artikli 215 lõigetes 1 ja 2.

97. Kõnealune kohtuotsus on seega näide asjaolust, et „peamine probleem seoses individuaalsete piiravate meetmetega, mille formaalne sihtmärk on riik, seisneb selles, kuidas määratleda tegeliku individuaalse sihtmärgi formaalse riikliku sihtmärgiga seotuse kriteeriumi” [32].

98. Selles osas on kõnealuse kohtuotsuse peamine tulemus see, et kui asjaomaseid piiravaid meetmeid käsitlevates üldreeglites sisalduv loetellu kandmise kriteerium põhineb isikute ringi ja asjassepuutuva kolmanda riigi režiimi vahelisel seosel – nagu asjaolu, et nad saavad selle režiimi majanduspoliitikast kasu –, siis peab nõukogu seda loetellu kandmise kriteeriumi kohaldades tõendama piisava seose olemasolu tema määratud isiku ja nimetatud režiimi vahel. Just sellel tingimusel võib isiku kandmist rahaliste vahendite külmutamise loetellu pidada sobivaks, et saavutada nõukogu taotletav poliitiline eesmärk.

99. Nimelt, kuigi Euroopa Kohus on möönnud, et piiravad meetmed võivad olla suunatud teatud ettevõtete juhtide vastu, peab olema kindlaks tehtud, et nad on seotud asjassepuutuva kolmanda riigi juhtidega või et nende ettevõtete tegevus on neist juhtidest sõltuv [33].

100. Euroopa Kohus ei rahuldu seega väitega, mille kinnituseks ei ole esitatud andmeid ega tõendeid. Kui ei ole täpseid ja konkreetseid andmeid, mis tõendaksid, et isik saab kasu kolmanda riigi juhtide majanduspoliitikast, siis puudub ka režiimiga piisav seos ja kanne loetelus tuleb seega kustutada [34].

32 — Vt Beaucillon, C., *op. cit.*, lk 131.

33 — Kohtuotsus Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2012:138, punkt 55).

34 — Vt Simon, D., „Mesures restrictives (Myanmar)”, *Revue Europe*, mai 2012, nr 5, märkus 174, milles märgitakse, et „Euroopa Kohtu lahendus […] toob […] kaasa selle, et teatava intensiivsusega seost nõudes piiratakse nende isikute ringi, kelle suhtes võib meetmeid kohaldada”.

101. Nagu ma allpool üksikasjalikumalt selgitan, on ilmne, et käesolevas apellatsioonimenetluses on I. Anbouba ja Süüria režiimi vaheline seos märkimisväärselt tihedam ja selle suhtes ei saa teha samasugust kriitikat nagu Euroopa Kohus esitas kohtuotsuses Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2012:138). Erinevalt selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasjast on nõukogu tõendanud, et I. Anbouba kuulub loetellu kandmise kriteeriumi kohaldamisalasse, see tähendab, et Süüria tähtsa ettevõtjana kuulub ta nende isikute ringi, kes saavad kasu Süüria režiimi poliitikast või kes seda režiimi toetavad [35].

2. Kohtuotsus komisjon jt *vs.* Kadi

102. Kohtuotsuses komisjon jt *vs.* Kadi (EU:C:2013:518) käsitletakse Osama bin Ladeni, Al-Qaida võrgu ja Talibaniga seotud isikute ja üksuste suhtes võetud piiravaid meetmeid.

103. Sellest kohtuotsusest tuleneva kohtupraktika kohaselt nõuab Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tagatud kohtuliku kontrolli tõhusus muu hulgas, et „nende põhjenduste seaduslikkuse kontrollimise raames, millel rajaneb otsus kanda konkreetse isiku nimi [nende isikute] loetellu[, keda sanktsioonid puudutavad,] või säilitada nimi selles loetelus, tagab liidu kohus, et see otsus […] põhineb *arvestataval faktilisel alusel*. See hõlmab otsuse aluseks olevates põhjendustes väidetud asjaolude kontrollimist, nii et kohtulik kontroll ei ole piiratud esitatud põhjuste abstraktse tõepärasuse hindamisega, vaid see käsitleb küsimust, kas *need põhjused* või vähemalt üks neist, mida on peetud iseenesest selle otsuse argumenteerimiseks piisavaks, *on tõendatud*" [36].

104. Liidu pädev asutus peab vaidlustamise korral tõendama puudutatud isiku vastu kasutatud põhjenduste põhjendatust, mitte puudutatud isik ise ei pea vastupidi tõendama nende põhjenduste alusetust. Tähtis on see, et asjaomase asutuse esitatud teave või tõendid toetavad puudutatud isiku vastu kasutatud põhjendusi. Kui need ei võimalda tuvastada konkreetse põhjenduse põhjendatust, ei võta liidu kohus seda loetellu kande tegemise või kande jõussejätmise otsuse põhjendusena arvesse [37].

105. Seega „[kaitseõiguste ja õiguse tõhusale kohtulikule kontrollile] tagamine eeldab […], et kohtus vaidlustamise korral kontrollib liidu kohus eelkõige, kas [loetellu kandmise või kande jõussejätmise otsuse toetuseks] märgitud põhjused on piisavalt täpsed ja konkreetsed, ning vajaduse korral, võttes arvesse esitatud teavet, kas konkreetsele põhjusele vastavate *faktiliste asjaolude tegelik esinemine on tõendatud*" [38].

106. Kui kanda see üle tähtsatele ettevõtjatele autoritaarses režiimis, siis liitub selline nõue minu arvates nõudega, mille Euroopa Kohus sõnastas kohtuotsuse Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2012:138) punktis 55, nimelt et „ei saa välistada, et […] piiravad meetmed võivad olla suunatud teatud ettevõtete juhtide vastu, *kui on kindlaks tehtud*, et nad on seotud [asjassepuutuva kolmanda riigi] juhtidega või kui nende ettevõtete tegevus on [neist] juhtidest sõltuv" [39].

107. Niisiis peab seose tõendamine loetellu kantud isiku ja asjassepuutuva kolmanda riigi režiimi vahel põhinema arvestataval faktilisel alusel.

35 — Kohtujurist Mengozzi kirjeldas kohtuasjas Tay Za *vs.* nõukogu (EU:C:2011:786) tehtud ettepaneku punktis 39 järgmiselt seost apellandi isa, kes oli ettevõtete juht, ja asjassepuutuva kolmanda riigi režiimi vahel:
„Käesoleval juhul on nõukogu hinnangu kohaselt ilmne, et kahtluse alla ei saa seada seda, et apellandi isa on seotud Birma režiimiga, ilma et ta siiski kuuluks valitsusse endasse. Tema seisund Birma režiimiga „seotud isikuna" tuleneb tegelikest eelistest, mida saavad Birma majanduspoliitikast need kaks ettevõtjat, keda ta juhib, ning seda tähenduses, et teda selle režiimiga ühendav seos näib piisav. Mis puudutab endiselt apellandi isa, siis on see seos – olgugi piisav – samas eeskätt kaudne, kuna ta saab passiivselt kasu majanduspoliitikast, mille elluviimist ta ei otsusta."

36 — Punkt 119. Kohtujuristi kursiiv.

37 — Punktid 121–123.

38 — Punkt 136. Kohtujuristi kursiiv.

39 — Kohtujuristi kursiiv.

108. Nagu edaspidi selgub, koosneb faktiline alus käesolevate apellatsioonkaebuste aluseks olevates kohtuasjades nii üldtuntud asjaoludest kui ka vaidlustamata asjaoludest, mistõttu võis I. Anbouba ja Süüria režiimi vahelise piisava seose olemasolu pidada tõendatuks.

3. Kohtuotsus nõukogu *vs.* Manufacturing Support & Procurement Kala Naft

109. Kohtuotsust nõukogu *vs*. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776) tuleb mainida seetõttu, et selles kohaldatakse kolmandale riigile suunatud piiravate meetmetega seoses seisukohti, mis sisalduvad terrorismivastast meedet käsitlevas kohtuotsuses komisjon jt *vs*. Kadi (EU:C:2013:518).

110. See tähtis kohtuotsus on huvipakkuv ka sellepärast, et selles mitte ainuüksi ei viidata piiravate meetmete ennetavale laadile, ilma sellest järeldusi tegemata, vaid seda laadi võetakse täielikult arvesse, kui kontrollitakse vaidlustatud rahaliste vahendite külmutamise meetme põhjendatust.

111. Asjaolu, et piiravad meetmed ei ole mitte repressiivsed, vaid on oma olemuselt ennetavad, mõjutab iseenesestmõistetavalt nõukogult nõutavate tõendite laadi ning temalt nõutava tõendamise viisi ja intensiivsust.

112. Kohtuasi puudutas Kala Nafti kandmist nende isikute ja üksuste loetellu, kelle rahalised vahendid külmutati, kuna nad toetavad Iraani Islamivabariigi tuumarelva leviku tõkestamise seisukohast ohtlikku tuumaenergiaalast tegevust või Iraani tuumarelva kandesüsteemide väljatöötamist. Kala Naft on Iraani äriühing, mis kuulub National Iranian Oil Company'le (edaspidi „NIOC") ning on viimase kontserni nafta, gaasi ja naftakeemiaga seotud tegevuse puhul keskne hankija.

113. Selles kohtuasjas esitatud ettepanekus rõhutasin Iraani Islamivabariigi vastu suunatud piiravate meetmete ennetavat laadi ja seda, milliseid järeldusi tuleb sellest seoses tõendamisega teha. Mis puudutab põhjenduste põhjendatust, siis leidsin, et kui liidu kohus on kogu toimikus toodud teabe ja taustateadmiste põhjal võimeline tuvastama, et oht, mida isik või üksus endast tuumarelva leviku tõkestamisel kujutab, on piisavalt tõendatud, võib seda isikut või üksust õigusega pidada isikuks või üksuseks, kes toetab tuumarelva levikut ja kelle suhtes seega kohaldatakse rahaliste vahendite külmutamise meedet.

114. Minu arvates järgib Euroopa Kohtu otsus samuti seda arutluskäiku.

115. Euroopa Kohus analüüsis oma otsuses kõigepealt seda, kuidas Üldkohus tegi kindlaks kohaldatavate aktide üldreeglid ning tõlgendas neid, enne kui asus üksikasjalikumalt analüüsima seda, kuidas Üldkohus kontrollis vaidlusaluste õigusaktide põhjendusi ja põhjendatust.

116. Üldreeglite osas võttis Euroopa Kohus aluseks kaks järgnevat tõdemust. Esiteks näevad need üldreeglid ette seose keelatud kaupade ja tehnoloogia hankimise, milleks antud juhul on Iraani nafta- ja gaasitööstuse võtmesektorites kasutatava olulise varustuse või tehnoloogia hankimine, ning tuumarelvade leviku vahel[40].

117. Teiseks nägid üldreeglid loetellu kandmise kriteeriumina ette Iraani massihävitusrelvade leviku tõkestamise seisukohast tundlikus tuumaenergiaalases tegevuses osalemise, sellega otsese seotuse või selle toetamise. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus, et „mõiste „toetamine" väljendab väiksemat seost Iraani tuumaenergialase tegevusega kui mõisted „osalemine" ja „otsene seotus" ning võib hõlmata nafta- ja gaasitööstusega seotud kaupade ja tehnoloogia hankimist või tarnimist"[41]. Selle tõlgenduse kinnitamiseks võttis Euroopa Kohus arvesse mitut õigusakti, milles mainiti energiasektori tulusid ning

40 — Punktid 76 ja 77.

41 — Punkt 80.

nafta- ja gaasitööstusele mõeldud seadmetega seotud ohtu. Nende asjaolude põhjal oli Euroopa Kohtul võimalik järeldada, et „vaidlusalused õigusaktid [olid] suunatud Iraani nafta-, gaasi- ja naftakeemiatööstuse vastu seetõttu, et nimetatud tööstusvaldkond kätkes endas tuumarelva leviku ohtu nii selle sektori toodetud tulu tõttu kui ka seetõttu, et selles kasutatavatel seadmetel ja materjalidel on palju ühist seadmete ja materjalidega, mis on vajalikud tuumkütuse tsükli teatud tundlike tegevuste läbiviimiseks” [42].

118. Euroopa Kohus jõudis selle põhjal järeldusele, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta otsustas, et „üksuse suhtes piiravate meetmete võtmise eelduseks on see, et üksus oleks varem tegelikult toime pannud keelatud teo, kuna ei piisa ainult ohust, et see üksus võib tulevikus sellise teo toime panna” [43]. „Vaidlusaluste õigusaktide sätted, mis näevad ette rahaliste vahendite külmutamise, on sõnastatud üldiselt („osalevad […], on sellega otseselt seotud või toetavad seda”) ega viita tegudele enne rahaliste vahendite külmutamise otsuse vastuvõtmist” [44]. Euroopa Kohtu arvates tuleneb sellest, et „isegi kui need sätted on suunatud konkreetse üksuse vastu, võib viitamine selle üksuse põhikirjalisele eesmärgile olla piisav, et õigustada piiravate meetmete võtmist” [45].

119. Euroopa Kohus leidis seejärel loetellu kandmise kriteeriumi määratlevaid üldreegleid arvestades, et loetellu kandmise esimene põhjendus, mille kohaselt Kala Naft tarnib nafta- ja gaasisektorile seadmeid, mida võidakse kasutada Iraani tuumaprogrammis, oli piisavalt täpne ja konkreetne, et võimaldada Kala Naftil kontrollida vaidlusaluste õigusaktide põhjendatust ja kaitsta ennast Üldkohtus ning Üldkohtul teostada kontrolli. Mis puudutab meetme põhjendatust ja konkreetsemalt esimeses põhjenduses mainitud faktiliste asjaolude tegelikku esinemist, siis leidis Euroopa Kohus endiselt loetellu kandmise kriteeriumi määratlevaid üldreegleid silmas pidades, et „nõukogul [oli] õigus asuda seisukohale, et Kala Nafti suhtes võib võtta meetmeid, kuna ta tarnib nafta- ja gaasisektorile seadmeid, mida võidakse kasutada Iraani tuumaprogrammis” [46].

120. Sellega seoses lähtus Euroopa Kohus sellest faktilisest alusest, et Kala Naft on Iraani riigi naftaettevõtja – NIOC – kontserni keskne hankija. Euroopa Kohtu sõnul on see nii kirjas selle äriühingu põhikirjas ning viimane ei ole seda vaidlustanud. Kala Naft märkis ise, et tema töömeetoditest nähtub selgelt tema eesmärk tegutseda üksnes nafta, gaasi ja naftakeemia valdkonnas [47]. Lisaks märkis Kala Naft, et ta osaleb pidevalt NIOC-le või selle tütarettevõtjatele karastatud sulamist väravate hankimises [48].

121. Euroopa Kohus järeldas neist asjaoludest lähtuvalt, et esimeses põhjenduses väidetud faktilised asjaolud olid õiguslikult piisavalt tõendatud ja ainuüksi juba esimese põhjenduse alusel oli vaidlusalustes õigusaktides olevatesse loeteludesse kandmine õigustatud.

122. Euroopa Kohus tuvastas ka kohtuotsuse punktis 105 Kala Nafti vastu esitatud põhjenduste tõelevastavust tõendavate asjaolude osas, et NIOC kontserni keskse hankijana toimimise ülesanne, mida ta täidab, nähtub nii tema põhikirjast kui ka tema koostatud dokumentidest. Seetõttu ei pidanud nõukogu esitama Kala Nafti tegevuse kohta muid tõendeid.

42 — Punkt 112.
43 — Punkt 84.
44 — Punkt 85.
45 — *Idem.*
46 — Punkt 88.
47 — Punkt 89.
48 — Punkt 90.

123. Kõnealune kohtuotsus on oluline seetõttu, et selles on näidatud, et nõue, mida Euroopa Kohus seoses tõendamisstandardiga kohtuotsuses komisjon jt *vs.* Kadi (EU:C:2013:518) kinnitas, ei too alati kaasa rahaliste vahendite külmutamise meetmete tühistamist. Nimelt on mõiste „arvestatav faktiline alus" piisavalt lai ja paindlik, nii et liidu kohtud saavad kohandada nõutava tõendi liiki ja nõutavat tõendamisstandardit vastavalt kontekstile, milles need meetmed on võetud.

124. Peale selle tuleb heaks kiita viis, kuidas Euroopa Kohus oma põhjendust liigendas, sest kõigepealt analüüsis ta üksikasjalikult selle loetellu kandmise kriteeriumi ulatust, mis on sätestatud asjassepuutuvates piiravaid meetmeid käsitlevates üldreeglites, ning seejärel tegi ta selle põhjal järeldusi Kala Nafti vastu suunatud individuaalse meetme põhjendatuse kontrollimisel. Nagu sellest kohtuasjast nähtub, on piirava meetme põhjendatuse kontroll nimelt tihedasti seotud viisiga, kuidas üldreeglites sisalduv loetellu kandmise kriteerium on kavandatud.

125. Seoses sellega olgu märgitud, et Euroopa Kohus rõhutas asjaolu, et nõukogul on lai kaalutlusruum üldreeglites sätestatud loetellu kandmise kriteeriumi kindlaksmääramisel. Euroopa Kohus täpsustas nimelt kohtuotsuse nõukogu *vs.* Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776) punktis 120, et kuivõrd Kala Naft vaidlustab tema loeteludesse kandmise aluseks olnud üldreeglite proportsionaalsuse, siis „olgu meenutatud, et proportsionaalsuse põhimõttest kinnipidamise kohtuliku kontrolliga seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et liidu seadusandjal on *ulatuslik kaalutlusõigus* valdkondades, mis eeldavad *poliitilisi*, majanduslikke ja sotsiaalseid *valikuid* ning milles seadusandja peab andma keerulisi hinnanguid. Kohus järeldas, et nendes valdkondades võetud meedet võib pidada ebaseaduslikuks ainult siis, kui see on pädeva institutsiooni taotletava eesmärgi saavutamiseks ilmselgelt sobimatu" [49].

126. See kohtuotsus on täpsemini näide sellest, et ettevõtte tegevusest tuletatud objektiivsed ja üldtuntud faktilised asjaolud, mida on seostatud vaidlustamata asjaoludega, võivad olla piisavad, et lugeda nõukogul lasuv tõendamiskoormis täidetuks.

4. Piiravate meetmete valdkonnas tõendamiskoormist puudutavate nõuete kokkuvõte

127. Mis puudutab meetmeid, mille eesmärk on kolmandat riiki survestada, siis põhinevad loetellu kandmise kriteeriumid üldiselt seosel, mis ühendab teatavaid isikuid selle riigiga. Piiravad meetmed võivad olla suunatud teatavate ettevõtete juhtide vastu, kui on tõendatud, et need ettevõtete juhid on seotud nimetatud riigi juhtidega või kui nende ettevõtete tegevus on riigi juhtidest sõltuv.

128. Sellise seose tõendamine peab põhinema arvestataval faktilisel alusel. Teisisõnu peavad isiku rahaliste vahendite külmutamise loetellu kandmise põhjendused olema piisavalt kaalukad.

129. Kui piirav meede on vastu võetud sellist loetellu kandmise kriteeriumi kohaldades, mis põhineb teatava isikute ringi ja asjassepuutuva kolmanda riigi režiimi vahelisel seosel, nagu selle režiimi poliitikast saadav kasu või viimasele osutatav toetus, siis saab selle meetme võtta ainult täpsete ja konkreetsete asjaolude põhjal, mis võimaldavad kindlaks teha, et puudutatud isik saab kasu kõnealuse riigi juhtide majanduspoliitikast või toetab neid juhte.

130. Sellised täpsed ja konkreetsed asjaolud võivad olla üldtuntud asjaolud ja/või vaidlustamata asjaolud. Isiku majanduslikust tegevusest või tema ametikohast tuletatud asjaolud võivad olenevalt kontekstist olla piisavaks kaudseks tõendiks selle kohta, et isiku loetellu kandmine on liidu taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv. Sellisel juhul ei pea nõukogu täiendavaid tõendeid esitama.

131. Nüüd tuleb kontrollida, kas Üldkohtu arutluskäik vaidlustatud kohtuotsustes on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikast tulenevate tõendamiskoormist puudutavate reeglitega.

49 — Kohtujuristi kursiiv.

B. *Üldkohtu arutluskäigu kooskõla tõendamiskoormist puudutavate reeglitega piiravate meetmete valdkonnas*

132. Et kummutada väidet, mille kohaselt pööras nõukogu tõendamiskoormise ümber, tugines Üldkohus vaidlustatud kohtuotsustes oma arutluskäigus eelduse mõistele.

133. Üldkohtu arutluskäigu võib kokku võtta järgmiselt.

134. Esmalt lähtus Üldkohus otsuse 2011/522 põhjenduste alusel tehtud tõdemusest, et kuivõrd otsusega 2011/273 võetud piiravad meetmed ei ole teinud lõppu Süüria režiimi repressioonidele Süüria tsiviilelanike vastu, leidis nõukogu, et neid meetmeid tuleb kohaldada režiimist kasu saavate või seda toetavate täiendavate isikute ja üksuste suhtes, eelkõige nende isikute ja üksuste suhtes, kes režiimi rahastavad või annavad režiimile ja eelkõige julgeolekuaparaadile logistilist toetust või nurjavad jõupingutusi, mida tehakse eesmärgiga saavutada rahumeelne üleminek demokraatiale. Üldkohus järeldas sellest, et otsusega 2011/522 laiendati piiravaid meetmeid Süüria peamistele ettevõtjatele, sest nõukogu asus seisukohale, et Süüria peamiste ettevõtete juhte võib pidada Süüria režiimiga seotud isikuteks, kuna nende ettevõtete äritegevus ei saa olla edukas, kui nimetatud režiim neid ei toeta ja kui ettevõtted selle eest omakorda teatavat abi ei osuta. Üldkohus märkis, et seda tõdedes kavatses nõukogu kohaldada Süüria peamiste ettevõtete juhtide suhtes eeldust, et nad toetavad Süüria režiimi.

135. Seega jõudis Üldkohus otsuses 2011/522 määratletud loetellu kandmise kriteeriumi analüüsimise käigus seisukohale, et selle kriteeriumi laiendamine põhineb eeldusel, et Süüria peamised ettevõttejuhid toetavad Süüria režiimi. Seejärel tõi Üldkohus välja faktilised põhjused, miks nõukogu kohaldas I. Anbouba suhtes selle režiimi toetamise eeldust.

136. Üldkohus jätkas oma arutluskäiku kontrollimisega, kas nõukogu sai ilma õigusnormi rikkumata kohaldada I. Anbouba suhtes sellist toetamise eeldust. Just selles etapis otsustas Üldkohus, et nõukogu poolt I. Anbouba suhtes kohaldatud eeldus toetus õiguslikule alusele ning see oli proportsionaalne ja ümberlükatav. Üldkohus järeldas sellest, et nõukogu ei rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et ta võis ainuüksi selle asjaolu põhjal, et I. Anbouba oli Süürias tähtis ettevõtja, eeldada, et viimati nimetatu annab Süüria režiimile majanduslikku toetust.

137. Nüüd tuleb kontrollida, kas niimoodi argumenteerides Üldkohus rikkus või ei rikkunud tõendamiskoormist puudutavaid reegleid, mille Euroopa Kohus on kindlaks määranud.

138. Seoses sellega olen arvamusel, et isegi kui Üldkohtu arutluskäigu aluseks oleva eelduse mõiste kasutamine ei tulene Euroopa Kohtu eespool viidatud praktikast – välja arvatud kohtuotsuses Tay Za *vs*. nõukogu (EU:C:2012:138), kus eelduse mõistet ei peetud lõpuks asjassepuutuva meetme põhjendamiseks piisavaks –, hindas Üldkohus nõukogul lasuvat tõendamiskoormist sisuliselt õigesti, võttes arvesse Süüria konteksti ning Üldkohtu käsutuses olevaid tõendeid ja informatsiooni.

139. Et põhjendada, miks ma nõustun Üldkohtu tehtud järeldusega, teen esiteks kindlaks kõnealuseid piiravaid meetmeid puudutavatest üldreeglitest tuleneva loetellu kandmise kriteeriumi ning teiseks kontrollin, mil viisil seda loetellu kandmise kriteeriumi kohaldati.

1. Loetellu kandmise üldkriteerium

140. Et kontrollida rahaliste vahendite külmutamise loetellu kandmise individuaalsete meetmete seaduslikkust, peab liidu kohus kõigepealt kontrollima, mis on see loetellu kandmise üldkriteerium, mille nõukogu on kindlaks määranud. Just seda kriteeriumi arvestades peab liidu kohus igal konkreetsel juhul hindama, kas vaidlusalustes aktides ette nähtud põhjendused on piisavalt täpsed ja konkreetsed, kas konkreetsele põhjendusele vastavate faktiliste asjaolude tegelik esinemine on esitatud materjale arvestades tõendatud ning lõpuks, kas viidatud asjaolud on loetellu kandmise põhjendamiseks piisavad.

141. Kõigepealt olgu märgitud, et Üldkohus alustas oma kontrolli selle üle, kas tõendamiskoormist puudutavaid reegleid on järgitud või mitte, otsuses 2011/522 sätestatud loetellu kandmise kriteeriumi analüüsimisega.

142. Sellest kontrollist nähtub, et Süüria režiimi survestamiseks vastu võetud piiravate meetmete osas laiendati rahaliste vahendite külmutamise loetellu kantavate isikute ringi järk-järgult, nii et hõlmatud ei oleks ainult Süüria Araabia Vabariigi juhtide ring, vaid samuti selle kolmanda riigi režiimist kasu saavad või seda toetavad isikud.

143. Otsusega 2011/273 tahtis liit rangelt hukka mõista erinevates kohtades kogu Süürias toimunud rahumeelsete meeleavalduste vägivaldse mahasurumise, mille käigus kasutati ka lahinglaskemoona ja mille tulemusel palju meeleavaldajaid hukkus ja sai haavata ning neid peeti meelevaldselt kinni. Liit kutsus Süüria julgeolekujõude üles repressioonide asemel tegutsema vaoshoitult (otsuse põhjendus 2). Otsuse põhjenduses 3 on märgitud, et olukorra tõsidust arvestades tuleks kehtestada piiravad meetmed Süüria suhtes ning isikute suhtes, kes vastutavad tsiviilelanike vastu suunatud vägivaldsete repressioonide eest Süürias. Otsuse 2011/273 artikli 4 lõikes 1 on seega sätestatud, et külmutatakse kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad isikutele, kes vastutavad tsiviilelanike suhtes rakendatud vägivaldsete repressioonide eest Süürias, ning nendega seotud füüsilistele või juriidilistele isikutele ning üksustele.

144. Otsuse 2011/522 põhjenduses 2 tuletas nõukogu seejärel meelde, et liit mõistis 18. augustil 2011 kõige karmimalt hukka Bashar al-Assadi ja tema režiimi poolt oma rahva vastu suunatud jõhkra vägivalla, mis tõi kaasa paljude Süüria kodanike tapmise või vigastamise. Liit on korduvalt rõhutanud, et julmad repressioonid tuleb lõpetada, kinnipeetud meeleavaldajad vabastada, rahvusvahelistele humanitaar- ja inimõigusorganisatsioonidele ning meediale tuleb võimaldada vaba juurdepääs, samuti tuleb alustada tõelist ja kõiki kaasavat riigisisest dialoogi. Samas põhjenduses nendib nõukogu, et Süüria juhtkond on jäänud siiski trotslikuks liidu ja kogu rahvusvahelise üldsuse üleskutsete suhtes. Sellega seoses otsustas liit – nagu nähtub otsuse põhjendusest 3 – vastu võtta täiendavad piiravad meetmed Süüria režiimi vastu.

145. Otsuse 2011/522 põhjenduses 4 on ette nähtud, et „[l]iitu sisenemise piiranguid ning rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamist tuleks kohaldada *režiimist kasu saavate või seda toetavate täiendavate isikute ja üksuste suhtes*, eelkõige nende isikute ja üksuste suhtes, *kes režiimi rahastavad* või annavad režiimile ja eelkõige julgeolekuaparaadile logistilist toetust või nurjavad jõupingutusi, mida tehakse Süürias eesmärgiga saavutada rahumeelne üleminek demokraatiale” [50].

146. See soov väljendus otsuse 2011/273 artikli 4 lõike 1 muutmises, mis nägi pärast muutmist ette, et „[k]ülmutatakse kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad isikutele, kes vastutavad tsiviilelanike meeleavalduste vägivaldse mahasurumise eest Süürias, *režiimist kasu saavatele või seda toetavatele isikutele ja üksustele* ning nendega seotud isikutele ja üksustele” [51].

50 — Kohtujuristi kursiiv.

51 — Vt otsuse 2011/522 artikli 1 punkt 3. Kohtujuristi kursiiv.

147. See loetellu kandmise kriteeriumi laiendamine väljendus määruses nr 878/2011, millega muudeti määrust nr 442/2011. Viimati nimetatud määruse muudetud redaktsiooni artikli 5 lõikes 1 on lisaks isikutele, kes vastutavad Süüria tsiviilelanike meeleavalduste vägivalla teel mahasurumise eest, ette nähtud *„režiimilt kasu saavad või režiimi abistavad* või nendega seotud isikud või üksused" [52].

148. Otsusega 2011/782 tunnistati seejärel otsus 2011/273 kehtetuks ja koondati viimasega kehtestatud meetmed ja täiendavad meetmed ühte õigusakti. Otsuse 2011/782 artikli 18 lõige 1, mis käsitleb riiki lubamise piiranguid, ja artikli 19 lõige 1, mis käsitleb rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamist, viitavad „režiimist kasu saavate või seda toetavate" isikute ringile. Otsus 2011/782 rakendati määrusega nr 36/2012, millega tunnistati kehtetuks määrus nr 442/2011.

149. Lisaks sellele, et laiendati kriteeriumi, mille alusel kantakse isikuid nende isikute loetellu, keda rahaliste vahendite külmutamise meede puudutab, kehtestati täiendavad piiravad meetmed nagu toornafta sektorisse investeerimise keeld, keeld osaleda teatavates infrastruktuuriprojektides ja neisse projektidesse investeerimises või ka keeld tarnida Süüria vääringus münte ja pangatähti Süüria Keskpanka.

150. Seega seisnes liidu strateegia alates 2011. aastast selles, et kehtestati nii üldisi piiravaid meetmeid nagu majandussektoritesse investeerimise keeld, kui ka individuaalseid piiravaid meetmeid nagu rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamine. Täiendavaid meetmeid kehtestatakse nii kaua, kuni jätkuvad tsiviilelanike vastased repressioonid, selleks et suurendada survet Süüria režiimile ja kohustada teda oma käitumist muutma. Süüria olukorra tõsiduse ja edusammude puudumise tõttu on seega vaja kehtestada täiendavaid piiravaid meetmeid.

151. Rahaliste vahendite külmutamise meetmetega seoses laiendati loetellu kandmise kriteeriumi nendele isikutele ja üksustele, kes saavad kasu režiimi poliitikast või toetavad seda.

152. Otsuse 2011/522 põhjendusest 4 ilmneb, et loetellu kandmise kriteeriumi laiendamisega soovitakse takistada teatavate isikute ja üksuste poolt režiimile antavat rahalist ja logistilist toetust. Nõukogu hinnangul võib nimelt just niisugust toetust takistades saavutada eesmärgi, milleks on teha lõpp Bashar al-Assadi režiimi vägivallategudele.

153. Sellist loetellu kandmise kriteeriumi kehtestades leidis nõukogu, et kõnealuse režiimi poliitikast kasu saavatele isikutele ja üksustele kuuluvate rahaliste vahendite külmutamine võib aidata režiimi nõrgestada sel teel, et vähendatakse nende isikute ja üksuste poolt režiimile antavat abi.

154. Sellega seoses tuleb möönda, et nõukogul on lai kaalutlusruum loetellu kandmise kriteeriume sätestavate üldreeglite kindlaksmääramisel. Olgu meenutatud, et Euroopa Kohus asus sellisele seisukohale kohtuotsuse nõukogu *vs.* Manufacturing Support & Procurement Kala Naft (EU:C:2013:776) punktis 120.

155. Otsuse 2011/522 põhjendustest 2–4 ilmneb, et nõukogu eesmärk on lõpetada Süüria presidendi Bashar al-Assadi ja tema režiimi poolt oma rahva vastu suunatud jõhker vägivald, vabastada kinnipeetud meeleavaldajad, võimaldada humanitaar- ja rahvusvahelistele inimõigusorganisatsioonidele ning meediale Süüria territooriumile vaba juurdepääs ning alustada tõelist ja kõiki kaasavat riigisisest dialoogi.

52 — Vt määruse nr 878/2011 artikli 1 punkt 3. Kohtujuristi kursiiv.

156. Taotletavate eesmärkide tähtsust ja laadi silmas pidades võis nõukogu asuda seisukohale, et piiravate meetmete isikulist kohaldamisala tuleb laiendada kõnealuse kolmanda riigi juhtidest kaugemale. Nõukogu peab hindama, kas varasemate piiravate meetmetega saavutatud tulemusi arvestades on selleks, et suurendada asjaomasele kolmandale riigile avaldatavat survet, vaja meetmete kohaldamisala laiendada või puudub selleks vajadus.

157. Lisaks sellele on nõukogul lubatud järeldada, et kui asjassepuutuvad piiravad meetmed oleksid suunatud üksnes Süüria režiimi juhtide vastu, mitte samuti sellest režiimist kasu saavate või seda toetavate isikute vastu, siis oleks sattunud ohtu nõukogu taotletavate eesmärkide saavutamine, kuna need juhid võivad kergesti saada toetust, eelkõige rahalist toetust, mida neil on vaja tsiviilisikute suhtes repressioonide läbiviimiseks, teiste Süüria riigi institutsioonides kõrgetel positsioonidel olevate isikute [53] või selles riigis tähtsat majanduslikku positsiooni omavate isikute abil. Järelikult võis nõukogu õiguspäraselt leida, et piiravate meetmete võtmine nende isikute ja üksuste vastu, kes saavad kasu asjassepuutuva kolmanda riigi režiimi poliitikast ja kes seetõttu on selle režiimiga seotud, aitab kaasa surve avaldamisele sellele režiimile, et teha lõpp tsiviilelanikkonna vastastele repressioonidele või neid leevendada [54]. Nõukogu otsus laiendada piiravate meetmete kohaldamisala režiimi poliitikast kasu saavatele isikutele on seega kooskõlas meetmete esmase ülesandega teha lõpp sellise autoritaarse režiimi nagu Süüria režiim vägivallale, see tähendab ülesandega kasutada sundi, et saavutada muutus olukorras või käitumises [55].

158. Loetellu kandmise kriteeriume sätestavate üldreeglite kindlaksmääramine nõukogu poolt põhineb paratamatult eeldustel, kuna need reeglid määratakse kindlaks selle seose hindamise põhjal, mis ühendab teatavaid isikuid režiimiga, ja seega põhineb see mõjul, mida piiravad meetmed võiksid avaldada nõukogu määratud eesmärgi saavutamisele, milleks käesoleval juhul on Süüria tsiviilelanike vastaste veriste repressioonide lõppemine. Teisisõnu tugineb nõukogu loetellu kandmise kriteeriumi kindlaksmääramise etapis paratamatult hinnangule selle kohta, kuidas võiks teatavasse kategooriasse kuuluvate isikute loetellu kandmine potentsiaalselt mõjutada taotletavat eesmärki.

159. Käesolevas asjas leidis nõukogu loetellu kandmise üldkriteeriumi kehtestamisel, et Süüria režiimi poliitikast kasu saamine eeldas selle režiimiga lähedussuhte olemasolu. Seda isikuteringi puudutades võiksid rahaliste vahendite külmutamise meetmed seega kaasa aidata selle režiimi nõrgestamisele. Sellist hinnangut andes ei ületanud nõukogu seda laia kaalutlusruumi, mis tal – nagu eespool juba märgitud – on.

2. Loetellu kandmise üldkriteeriumi kohaldamine

160. I. Anbouba suhtes piiravate meetmete võtmine kinnitab nõukogu tahet kaasata teatavad ettevõttejuhid Süüria režiimi poliitikast kasu saavate või seda režiimi toetavate isikute hulka.

161. Nagu nähtub kohtuotsuse T-563/11 punktist 32 ja kohtuotsuse T-592/11 punktist 42, leidis nõukogu sellega seoses, et Süüria peamiste ettevõtete juhte võib pidada Süüria režiimiga seotud isikuteks, kuna nende ettevõtete äritegevus ei saa olla edukas, kui nimetatud režiim neid ei toeta ja kui ettevõtted selle eest omakorda teatavat abi ei osuta.

162. Nõukogu seostas seega loetellu kandmise kriteeriumi, mis – nagu eespool märgitud – hõlmab teise võimalusena režiimi poliitikast kasu saavaid või seda toetavaid isikud, kaks komponenti. Niisiis leidis ta, et isik ei saa niisugusest poliitikast kasu saada, kui ta seda ei toeta.

53 — Vt selle kohta kohtuotsus Mayaleh *vs.* nõukogu (T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 147).

54 — *Ibidem* (punkt 148).

55 — Vt Beaucillon, C., *op. cit.*, lk 485.

163. See loetellu kandmise kriteeriumi kahe komponendi vaheline suhe väljendub I. Anbouba loetellu kandmise algses põhjenduses, mis on „[SAPCO] president. Annab Süüria režiimile majanduslikku toetust". Määruse nr 36/2012 lisas II nimetatud põhjendused tuginevad osaliselt samuti asjaolule, et I. Anbouba toetab rahaliselt Süüria režiimi.

164. Neist põhjendustest nähtub, et nõukogu võttis aluseks I. Anbouba majandusliku positsiooni ja järeldas sellest, et viimane toetab majanduslikult Bashar al-Assadi režiimi.

165. Nõukogu sai Üldkohtu istungil neid põhjendusi kinnitada teatava hulga faktiliste asjaoludega, mis ühelt poolt tõendavad I. Anbouba tähtsat majanduslikku positsiooni ja teiselt poolt ärisidemete olemasolu I. Anbouba ja Bashar al-Assadile lähedalseisva isiku vahel ning lõpuks seda, et I. Anboubal olid majandussektoris juhtimisülesanded. Need faktilised asjaolud on esitatud kohtuotsuse T-563/11 punktis 33 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 43.

166. Kohtuotsuse T-563/11 punktis 38 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 48 viitas Üldkohus ka Süüria režiimi autoritaarsusele ja riigi teostatavale rangele kontrollile Süüria majanduse üle, leides, et nõukogu järeldas õigesti, et asjaolu, et paljudes sektorites tegutseva Süüria ühe peamise ettevõtja tegevus ei oleks saanud olla edukas, kui nimetatud režiim ei oleks teda toetanud ja kui tema ei oleks selle eest omakorda teatavat abi osutanud, on üldisest kogemusest tulenev reegel.

167. Selle faktilise aluse põhjal leidis Üldkohus, et nõukogu kohaldas I. Anbouba suhtes Süüria režiimi toetamise eeldust.

168. Kuigi nõustun järeldusega, millele Üldkohus põhiosas jõudis, see tähendab, et nõukogu täitis temal lasuva tõendamiskoormise, ei ole ma siiski veendunud selles, et kui loetellu kandmise kriteerium on kord tuvastatud, siis tuleb sellise kriteeriumi kohaldamist kontrollida eelduse mõistest lähtuvalt, nii et iga kord hinnatakse, kas sellel eeldusel on õiguslik alus, kas see on proportsionaalne ja ümberlükatav.

169. Minu arvates nähtub käesolevatest kohtuasjadest, et täielikult eelduse mõistele keskenduv arutluskäik mitte ei lihtsusta analüüsi, vaid pigem teeb selle keerulisemaks. Lisaks kaasneb selle mõiste kasutamisega paradoksaalne olukord, et mida enam põhineb eeldus tugeval faktilisel alusel, seda enam võib sellele ette heita selle ümberlükkamatust ja selle põhimõttelist vaieldavust.

170. Seetõttu pean ühtaegu nii selgemaks kui ka Euroopa Kohtu praktikaga rohkem kokkusobivamaks seda, kui lihtsalt kontrollida, kas asjaomaseid piiravaid meetmeid käsitlevates üldreeglites sisalduvat loetellu kandmise kriteeriumi arvesse võttes täitis nõukogu temal lasuva tõendamiskoormise või mitte. Seda tehes peab liidu kohus kindlaks tegema, kas nõukogu esitatud teavet ja tõendeid arvesse võttes võib asuda seisukohale, et isiku loetellu kandmise põhjendused on piisavalt kaalukad. Täpsemalt peab liidu kohus niisuguses olukorras, nagu on käsitletud käesolevates apellatsioonkaebustes, kontrollima, kas kõnealune meede võeti vastu täpsete ja konkreetsete asjaolude põhjal, mis võimaldavad tuvastada, et loetellu kantud isik saab kasu kolmanda riigi juhtide majanduspoliitikast või et ta toetab neid juhte.

171. Kui liidu kohus tahab teostada tegelikku olukorda arvestavat kontrolli, peab ta enesestmõistetavalt võtma arvesse kogu asjassepuutuvate piiravate meetmetega seotud konteksti. Nagu ma järgnevalt täpsemalt selgitan, on selge, et kui sellised meetmed on suunatud kodusõjas oleva autoritaarse režiimiga kolmanda riigi vastu, siis ei saa liidu kohus olukorra kiireloomulisuse ja uurimise keerukuse tõttu nõuda kõrget tõendatuse taset. Liidu kohus peaks seega lugema nõukogul lasuva tõendamiskoormise täidetuks alates hetkest, kui viimane esitab kohtule loetellu kandmise põhjenduste kinnituseks täpsete, konkreetsete ja kokkulangevate kaudsete tõendite kogumi.

172. Tulenevalt asjaolust, et ma ei poolda loetellu kandmise kriteeriumi kohaldamisel eelduse mõiste kasutamist, jõuan järeldusele, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta keskendus kogu oma argumentatsioonis sellele mõistele. Samas tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb apellatsioonkaebus jätta rahuldamata, kui Üldkohtu otsuse põhjendustes on rikutud liidu õigust,

kuid otsuse resolutsioon on põhjendatud muude õiguslike asjaoludega [56]. Kuna ma aga nõustun järeldusega, mille Üldkohus sisuliselt tegi ja mille kohaselt nõukogu täitis temal lasuva tõendamiskoormise, siis tuleb käesolevad apellatsioonkaebused jätta rahuldamata.

173. Vastavalt Üldkohtu järeldusele võib pidada põhjendusi, millel rajaneb I. Anbouba loetellu kandmine, piisavalt kaalukaks.

174. Kuivõrd Üldkohtu käsutuses olid nii üldtuntud asjaolud kui ka vaidlustamata asjaolud, siis võis ta nimelt õigusega järeldada, et nõukogul lasuv tõendamiskoormis oli täidetud.

175. Arvestades ka Süüria režiimi tunnuseid ja Süüria kodusõja konteksti, ei saa Üldkohtule ette heita seda, et ta ei nõudnud nõukogult talle täiendavate tõendite esitamist.

a) Üldtuntud asjaolud

176. Üldkohus rõhutas kohtuotsuse T-563/11 punktis 38 ja kohtuotsuse T-592/11 punktis 48 õigesti Süüria äriringkondade ja Bashar al-Assadi režiimi vahelist vastastikust sõltuvust.

177. Üldkohtu arvates on selliste seoste olemasolu „üldisest kogemusest tulenev reegel". Teisisõnu on tegemist üldtuntud asjaoluga.

178. Seoses sellega olgu täpsustatud, et kohtupraktika kohaselt on selle kontrollimine, kas asjaolu on üldtuntud või mitte, apellatsioonimenetluses põhimõtteliselt välistatud, välja arvatud juhul, kui asjaolusid on moonutatud [57].

179. Igal juhul märgin, et Süüria äriringkondade ja Bashar al-Assadi režiimi vaheline vastastikune sõltuvus ilmneb seda režiimi käsitlevatest paljudest uurimustest.

180. Nii on üldteada, et selle autoritaarse režiimi all, mida juhib Baathi partei, toimub juurdepääs poliitilistele ja majanduslikele ressurssidele selliste institutsioonide nagu Baathi partei, luureteenistuste ja armee kaudu.

181. Alates 1990-ndatest aastatest on režiimil õnnestunud kindlustada endale äriringkondade toetus eelkõige seoses valimisdebattidega, võimaldades neile pääsu assambleesse [58]. Sellel sotsiaalsel rühmal on seega õnnestunud kaitsta oma valdkonna huve režiimi tingimustes [59]. See huvide salajaste kokkulepete süsteem on kindlustanud ja kindlustab jätkuvalt baathistlikku režiimi [60].

56 — Vt eelkõige kohtuotsus Artegodan *vs.* komisjon (C-221/10 P, EU:C:2012:216, punkt 94 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 — Euroopa Kohus on leidnud, et „esiteks tuleb […] märkida, et põhimõtteliselt peab isik, kes oma nõude toetuseks asjaolud esitab, tõendama nende tõelevastavust (vt selle kohta kohtuotsus […] Brunnhofer, C-381/99, (EU:C:2001:358), punkt 52) ning kui sellest reeglist on üldtuntud asjaolude hindamisel kõrvale kaldutud, tuleb asjaolude üldtuntus või selle puudumine tuvastada esimeses kohtuastmes, kusjuures selle näol on tegemist faktiliste asjaolude hindamisega, mida ei saa kontrollida apellatsioonimenetluses, välja arvatud juhul, kui tegemist on asjaolude moonutamisega (vt selle kohta kohtuotsus […] Siseturu Ühtlustamise Amet *vs.* Celltech (C-273/05 P, (EU:C:2007:224), punktid 39 ja 45 ning seal viidatud kohtupraktika)" (vt kohtumäärus Provincia di Ascoli Piceno ja Comune di Monte Urano *vs.* Apache Footwear jt, C-464/07 P(I), EU:C:2008:49, punkt 9).

58 — Vt Belhadj, S., *La Syrie de Bashar al-Asad–Anatomie d'un régime autoritaire*, Belin, Pariis, 2013, lk 267 ja 268.

59 — *Ibidem* (lk 270 ja 271).

60 — *Ibidem* (lk 272).

182. Peale selle ei suuda Bashar al-Assadi alustatud majanduse liberaliseerimine varjata asjaolu, et riik on säilitanud range kontrolli Süüria majanduse üle [61]. Kuivõrd majandus on endiselt äärmiselt reguleeritud, on see liberaliseerimisprotsess valikuline [62]. Nimetatud nähtuse tulemusel on tekkinud „klientelistlik äriringkond" [63] ning režiimi tunnuseks on korrumpeerunud administratsioon [64].

183. Süüria majanduse avanemisest kasu saada soovivate ettevõtjate ja võimul oleva režiimi vahel on seega loodud tihedad sidemed sageli just perekondlike sidemete näol. Samal ajal kui režiim tagas endale sellega ettevõttejuhtide poliitilise ja finantsilise toetuse, said viimased kasutada sidemeid režiimiga oma äritegevuse edu tagamiseks [65]. Niimoodi tekkiski äriringkondade ja valitseva režiimi vaheline vastastikune sõltuvus [66]. Ärieliidist on seega saanud selle režiimi oluline tugi [67].

184. Neid asjaolusid arvestades tugines Üldkohus õigesti äriringkondade ja Süüria režiimi vahelisele vastastikusele sõltuvusele, järeldamaks, et see on arvestatav kaudne tõend selle kohta, et selline ettevõttejuht nagu I. Anbouba toetab Süüria režiimi.

185. Peale selle tugines Üldkohus oma arutluskäigus mitmele vaidlustamata asjaolule.

61 — *Ibidem*. Autor märgib, et hoolimata väljendatud tahtest liikuda juhitud ja kaitstud majandusest avatud turumajandusse „ei varja enamik kõrgel positsioonil olevaid isikuid (baathistid) ja esmajoones Bashar [al-Assad], et nad soovivad säilitada täieliku kontrolli riigi majandusstruktuuri muutmisprotsessi üle" (lk 297 ja 298).

62 — Vt Friberg Lyme, R., „Sanctioning Assad's Syria – Mapping the economic, socioeconomic and political repercussions of the international sanctions imposed on Syria since March 2011", *Danish Institute for International Studies Report* 2012:13. Autori selgitus vastavalt lk 15 ja 18:
„The liberalisation process proved, however, selective and partial as the economy overall remained highly regulated and subsidized. […] the economy remained restrained by a bloated, corrupt and ineffective public administration."
„The process [of liberalisation] largely benefitted the educated, urban, upper middle class and saw the rise of economic oligarchs who extracted considerable wealth from virtual monopolies on newly opened business opportunities, particularly in sectors like oil, telecoms, pharmaceuticals and chemicals, electronics, agro-business and tourism, while midrange investment activity was lacking."

63 — Vt Belhadj, S., *op. cit.*, lk 344.

64 — Vt „Syria Under Bashar (II): Domestic Policy Challenges", International Crisis Group, *Middle East Report* nr 24, 11.2.2004, vastavalt lk 3 ja 11:
„Syria developed a quasi-corporatist system, built around patron-client relations and a widespread network of economic allegiance and corruption."
„[T]he economic and the political are interlinked: deep public sector reforms would undermine patronage and clientelism. […] Likewise, widespread corruption is a central feature of the system, affecting all administrative levels and regulating entire facets of the economy. […] [P]rivate sector businessmen who took advantage of economic liberalisation have become major beneficiaries of corruption. As a result, they have monopolised most of the new lucrative markets."

65 — Vt Friberg Lyme, R., *op. cit.* Autori selgitus vastavalt lk 20 ja 21:
„[A]n organic alliance between elites within military, security and civilian state institutions and an emerging class of private sector entrepreneurs became a vital pillar of regime power. The selective liberalisation process provided instruments for co-opting and re-organising networks of allegiance and patronage as the resources generated by the economic openings and economic regulation were, first and foremost, exploited by regime elites and their close allies […]. The new organic networks often involved close kinship between security, military and state officials and a new generation of business entrepreneurs."
„The lion's share of the new opportunities and market openings went to a small group of individuals associated with the regime, either through family ties and/or through public governmental positions in the military and security services. The new entrepreneurial elite received licensing and concessions within the public services and could delegate management to gain the most profitable projects, benefit from tailor-made regulation, and enjoy privileged access to foreign investments and expatriate Syrian and Arab business communities […]. They were therefore the ones largely benefitting from the opportunities arising from liberalisation, especially within sectors such as energy (oil and gas), telecoms and IT, duty free zones, pharmaceuticals, chemicals, electronics, agro-business, tourism and car dealerships. […] These people therefore owed their fortunes (or large parts thereof) to their organic relationship with regime insiders. By gathering patronage networks […], the regime not only undercut any other collective action to rally private sector businesspeople against the regime, but by creating strategic openings to benefit its allies (and family members), the regime also assured themselves of allies through interdependence."

66 — *Ibidem*. Autor mainib lk 24:
„[T]he lucrative business openings, brought about by the liberalisation process, primarily benefitted an emerging entrepreneurial business class due to its organic and tightly knit (often family) ties to the inner core of the regime, creating a high degree of interdependence – and to some degree blurring of the distinction – between the two."

67 — *Ibidem*. Autor mainib 21. joonealuses märkuses:
„The new elites even challenged the Ba'ath traditionalists as they began seeking political representation. The party's importance as a mobilising driver for the regime declined and was to some degree taken over by the new commercial elite. This was clearly demonstrated in the presidential referendum in 2007 where the business elite mobilised regime support, covering the costs of all meeting venues in the country. These networks have been highly active in organising and financing demonstrations and *shabihas* in favour of the regime during the uprising of 2011."

b) Vaidlustamata asjaolud

186. I. Anbouba on SAPCO – põllumajandusliku toiduainetööstuse peamine ettevõte (SAPCO-l on sojaõli turul 60% turuosa) – president.

187. Peale selle on I. Anbouba mitme kinnisvara ja hariduse valdkonnas tegutseva ettevõtte juht.

188. Vaidlust ei ole selle üle, et I. Anbouba ärid hakkasid õitsema üheaegselt Bashar al-Assadi režiimi alustatud Süüria majanduse avanemisprotsessiga, mida kinnitavad ka faktilised asjaolud. Ainuüksi selle asjaolu tõttu on juba praegu selge, et I. Anbouba nimetamine vastab loetellu kandmise kriteeriumi esimesele komponendile, mis puudutab Süüria režiimi poliitikast kasu saavaid isikuid.

189. I. Anbouba väidab, et piiravate meetmete kohaldamine füüsiliste isikute suhtes nende majandusliku ja sotsiaalse olukorra tõttu ning olenemata nende isiklikust käitumisest on vastuolus Euroopa Kohtu rahaliste vahendite külmutamist käsitleva praktikaga. Mina nii ei arva. Arvestatav faktiline alus, mida Euroopa Kohus alates kohtuotsusest komisjon jt *vs*. Kadi (EU:C:2013:518) nõuab, sõltub olulisel määral asjaomaseid piiravaid meetmeid käsitlevates üldreeglites sisalduvast loetellu kandmise kriteeriumist, mille kindlaksmääramisel on nõukogul – nagu eespool märgitud – lai kaalutlusruum. Samas võib nõukogu režiimi poliitikast saadavat kasu käesoleval juhul täiesti tõendada, viidates niisuguste objektiivsete asjaolude abil, nagu I. Anbouba äritegevus, viimase poolt valitseva režiimi tingimustes saavutatud majanduslikule positsioonile, ilma et nõukogu tõendaks konkreetset isiklikku käitumist.

190. Lisaks annavad muud vaidlustamata asjaolud tunnistust sellest, et I. Anbouba kuulub igati loetellu kandmise kriteeriumi selle teise komponendi kohaldamisalasse, mis puudutab Süüria režiimi toetavaid isikuid.

191. Nimelt möönis I. Anbouba, et ta oli 2007. aastast kuni 2011. aasta aprillini üks üheksast juhatuse liikmest Süüria kõige tähtsamas erakapitalil põhinevas äriühingus Cham Holding, mille juhatuse liige oli ka Süüria presidendi Bashar al-Assadi nõbu Rami Makhlouf.

192. Viimati nimetatu on Süürias tähtis ettevõtja nagu ka tema vend Ehab. Mõlema venna kontrolli all on palju tähtsaid ettevõtteid. Komisjon märgib menetlusse astuja seisukohtades, et mõned neist ettevõtetest tegutsevad nende tegevuslubade alusel, mis anti pärast majanduse avamisprotsessi erakapitalil põhinevatele ettevõtetele, mida kontrollivad sageli Süüria presidendi pereliikmed; seda komisjoni väidet ei ole vaidlustatud.

193. I. Anbouba ei ole ka vaidlustanud komisjoni väidet, et oma tütarettevõtjate kaudu paljudes majandussektorites tegutsev Cham Holding on seotud Bashar al-Assadi režiimiga eelkõige perekondliku sideme kaudu, mis ühendab viimati nimetatut Rami Makhloufiga. I. Anbouba nendib ise, et see üksus on tuntud selle poolest, et on „lähedalt seotud Süüria riigiaparaadiga”[68].

194. Seega annab see asjaolu ise, et I. Anbouba oli veel vähe aega tagasi Cham Holdingu juhatuses, tunnistust sellest, et ta on lähedalt seotud Bashar al-Assadi režiimiga.

195. Seda vaidlustamata faktilist asjaolu arvesse võttes võis Üldkohus õiguspäraselt tuletada I. Anbouba ja Bashar al-Assadile lähedase isiku vaheliste ärisidemete olemasolust, et arvestades režiimi autoritaarsust ja riigi ranget kontrolli Süüria majanduse üle, ei oleks I. Anbouba saanud arendada oma äritegevust, kui režiim ei oleks teda toetanud ja kui ta ise ei oleks omalt poolt režiimi teataval viisil toetanud.

68 — Vt tema poolt komisjoni menetlusse astuja seisukohtadele esitatud vastuse lk 7.

196. Hinnangu andmisel võttis Üldkohus muu hulgas arvesse asjaolu, et I. Anbouba positsioon ei ole võrreldav mis tahes ettevõttejuhi seisundiga. Teisisõnu torkab I. Anbouba juures silma see, et ta on olnud edukas väga erinevates majandussektorites, ning samuti on tähelepandavad tema ärisidemed, mis tal on olnud valitseva võimuga lähedalt seotud ärimehega.

197. I. Anbouba positsiooni iseloomustab ka asjaolu, et ta möönis end olevat olnud aastatel 2004–2008 Homsi linna kaubandus- ja tööstuskoja peasekretär. See faktiline asjaolu, mida ei ole vaidlustatud, on arvestatavaks kaudseks tõendiks selle kohta, et I. Anboubal oli Süüria majanduse valikulises avanemisprotsessis mõjuvõimu. Arvestades Süüria režiimi olemusega ja majanduse liberaliseerimisprotsessi läbiviimise viisiga, võib põhjendatult asuda seisukohale, et I. Anbouba sai oma äri edendamisel oma ametikohast kasu ning igal juhul annab see ametikoht tunnistust teatavast seosest Bashar al-Assadi režiimiga [69].

198. Lõpuks olgu täpsustatud, et I. Anbouba ei vaidlusta Süüria režiimi autoritaarsust ega seda, et riik teostab ranget kontrolli Süüria majanduse üle. Režiimi „totalitaarset" olemust möönab ta muu hulgas oma kirjalikes seisukohtades ise [70].

c) Arvestatava faktilise aluse olemasolu

199. Üldtuntud ja vaidlustamata asjaolusid kogumis arvestades võis Üldkohus põhjendatult järeldada, et nõukogu on täitnud temal lasuva tõendamiskoormise.

200. Nimelt sobisid need faktilised asjaolud juba ise selle tõendamiseks, et I. Anbouba kuulub igati loetellu kandmise kriteeriumi isikulisse kohaldamisalasse ehk režiimi poliitikast kasu saavate või seda toetavate isikute hulka.

201. Peale selle on need faktilised asjaolud täpsed, konkreetsed ja kokkulangevad kaudsed tõendid I. Anbouba poolt Bashar al-Assadi režiimile antud toetuse kohta. Seetõttu võis põhjendusi, mis olid aluseks I. Anbouba kandmisele rahaliste vahendite külmutamise loetellu, pidada piisavalt kaalukaks.

202. Sellise arvestatava faktilise aluse olemasolul ei pidanud Üldkohus nõudma nõukogult täiendavate tõendite või täiendava informatsiooni esitamist.

203. Süüria olukorda arvestades oleks ebamõistlik karmistada nõukogu tõendamiskoormist ja nõuda temalt rohkemat kui need objektiivsed asjaolud, millele ta Üldkohtus viitas.

204. Et kohandada nõukogult nõutavat tõendamisstandardit Süüria olukorra tegelikkusele, peab liidu kohus võtma arvesse, et Süüria Araabia Vabariigis on kodusõda, mistõttu tõendite ja objektiivse informatsiooni kättesaadavus on raskendatud. Sellele sõjaolukorrale lisandub veel terrorirühmituse „Islamiriik" praegune brutaalsus. I. Anbouba möönab ise, et Süürias valitsev olukord muudab nõukogul tõendite kogumise keeruliseks [71].

205. Lisaks on piiravate meetmete sihtmärgiks olev režiim endiselt võimul, mis välistab liidu jaoks igasuguse koostöö riigi ametiasutustega, selleks et saada vajalikku teavet või vajalikke tõendeid.

69 — Vt selle kohta Friberg Lyme, R., *op. cit.*, mille 20. joonealuses märkuses on märgitud:
„Membership of the chambers began in the 1980s where it became a de facto prerequisite for acquiring a commercial, industrial record and business licenses […]. […] [T]he chambers of commerce have always been tied to the regime and have played a limited role in representing the interests of the wider merchant class."

70 — Vt I. Anbouba hagide punkt 33.

71 — Vt tema poolt komisjoni menetlusse astuja seisukohtadele esitatud vastuse lk 3.

206. Lõpuks muudavad tsiviilelanike vastu suunatud repressioonid praktikas raskeks või lausa võimatuks sellistelt režiimivastastelt isikutelt ütluste saamise, kes elavad ise või kelle pered on Süürias ning kes on nõus oma isiku tuvastamisega. Sellest tulenev uurimise keerukus ja informatsiooni andvaid isikuid saatev oht takistavad täpsete tõendite saamist režiimi toetava isikliku käitumise kohta.

207. Süürias valitsev sõjaolukord peaks seega kaasa tooma nõukogul lasuva tõendamiskoormise kohandamise. Kui I. Anboubale esitati kohtuistungil sellekohaseid küsimusi, siis möönis ta muu hulgas, et Süürias valitsev sõjaolukord on tõendite kogumise muutnud keerulisemaks, mistõttu on vaja kohandada tõendite kogumist reguleerivaid põhimõtteid.

208. Seda olukorda arvestades täidab nõukogu temal lasuva tõendamiskoormise, kui ta viitab liidu kohtus piisavalt konkreetsete, täpsete ja kokkulangevate kaudsete tõendite kogumile, mis tõendavad piisava seose olemasolu selle isiku, keda rahaliste vahendite külmutamise meede puudutab, ja taunitava režiimi vahel.

209. Eespool kirjeldatud olukorras on seega vaja tasakaalus olevat tõendamiskoormist. Kuigi kohtuotsusest komisjon jt *vs.* Kadi (EU:C:2013:518) tuleneva kohtupraktikaga ei ole küll kooskõlas, kui rahaliste vahendite külmutamise loetellu kantud isikule pannakse kohustus tõendada negatiivset asjaolu, mille tõttu ei ole loetellu kandmine põhjendatud, ei tohiks aga ka sellest kohtupraktikast lähtuvalt panna nõukogule võimatut tõendamise kohustust, nõudes temalt liiga kõrget tõendamisstandardit.

210. Neist kaalutlustest lähtudes leian ma, et – nagu Üldkohus sisuliselt juba vaidlustatud kohtuotsustes leidis – nõukogu täitis Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47 tuleneva tõendamiskoormise, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud oma kohtuotsuses komisjon jt *vs.* Kadi (EU:C:2013:518), sellega, kui ta põhistas I. Anbouba nimetamise põhjendusi üldtuntud ja vaidlustamata asjaolude kogumiga, mis tõendavad piisavalt seose esinemist I. Anbouba ja Süüria režiimi vahel.

211. Lisaks andis Üldkohus võimaluse – mis tuleb anda igale loetellu kantud isikule, kes vaidlustab tema rahaliste meetmete külmutamise – esitada tõend selle kohta, et hoolimata arvestatavate kaudsete tõendite olemasolust, mille tõttu kuulub ta nende isikute ja üksuste kategooriasse, kelle suhtes kehtib loetellu kandmise kriteerium, ei ole ta siiski asjassepuutuva kolmanda riigi režiimiga seotud.

212. Vaidlustatud kohtuotsuste kaalutlustest nähtub mitu korda, et Üldkohus võttis arvesse võimalust, et I. Anbouba saab esitada vastupidise tõendi, mis kinnitaks, et ta ei saa kasu režiimi poliitikast või et ta ei toeta seda. Sellega seoses viitan kohtuotsuse T-563/11 punktidele 41 ja 42 ning kohtuotsuse T-592/11 punktidele 51 ja 52, samuti kohtuotsuse T-563/11 punktidele 45–60 ja kohtuotsuse T-592/11 punktidele 63–76, milles Üldkohus rõhutas I. Anbouba võimalust esitada vastupidist kinnitavaid tõendeid ja uuris seejärel konkreetselt I. Anbouba esitatud tõendeid, mis pidid tõendama, et nõukogu oli teinud hindamisvea, kui ta leidis, et Süüria tähtsa ettevõtjana toetas I. Anbouba majanduslikult Süüria režiimi.

213. Vastupidi I. Anbouba väidetele järgis Üldkohus seega korrektselt võistlevuse põhimõtet ja austas I. Anbouba kaitseõigusi.

214. I. Anbouba ei püüdnud oma apellatsioonkaebustes tegelikult kahtluse alla seada seda, kuidas Üldkohus hindas vastupidiseid tõendeid, kui ta uuris I. Anbouba esitatud tõendeid selle vaidlustamiseks, et ta toetas Süüria režiimi. Igal juhul, kuna eespool esitatust nähtub, et nõukogu täitis temal piiravate meetmete valdkonnas lasuva tõendamiskoormise, siis ei ole Euroopa Kohus apellatsiooniastmes pädev kontrollima seda, kuidas Üldkohus hindas neid vastupidiseid tõendeid, mille I. Anbouba talle esitas[72].

72 — Kohtuotsus Hüls *vs.* komisjon (EU:C:1999:358, punkt 65).

VIII. **Ettepanek**

215. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

— jätta apellatsioonkaebused rahuldamata ja

— mõista kohtukulud välja I. Anboubalt.